

Scholieren roepen: "Stop de ophokplicht!"

Een onderzoek naar de omstandigheden waaronder jongeren politiek actief worden

Marjolein Schouten

314198

Masterthesis Media en journalistiek

Faculteit der Historische en Kunstwetenschappen

Erasmus Universiteit Rotterdam

23 februari 2009

Voorwoord

Een reis vol onverwachte gebeurtenissen, zo kan ik het schrijven van deze scriptie het beste omschrijven. Toen ik begon met het schrijven van deze scriptie moest ik omgaan met het slechte nieuws dat mijn vader mij onverwachts meedeelde. Later zorgde een hevige oorontsteking ervoor dat ik andere zorgen aan mijn hoofd had. Deze gebeurtenissen hebben mij geleerd om voor mijn scriptie te gaan en niet op te geven. En nu is het resultaat zichtbaar: mijn scriptie is af!

Ik wil een aantal mensen bedanken voor hun hulp en steun tijdens het schrijven van deze scriptie. Om te beginnen wil ik mijn scriptiebegeleider Chris Aalberts bedanken voor de opmerkingen en het vertrouwen in mij. Ik wil de jongeren, journalisten en bestuurders bedanken voor het vertellen van hun verhalen. Ook wil ik Maartje, Adrianne en Joost bedanken voor hun continue bereidheid om te helpen en voor hun goede schrijfadviezen.

Cunera, Angelique en Maartje wil ik bedanken voor hun begrip, steun en aanmoedigingen. Maartje, je bent een ontzettend goede vriendin. Je neemt mij niet alleen zoals ik ben, maar je inspireert mij ook om het beste uit mijzelf te halen. Met je opbouwende kritiek en vertrouwen heb je mij een duw in de goede richting gegeven. Cunera, woorden schieten tekort om te zeggen wat ik bedoel. Door alles heen ben je eerlijk geweest, heb je mij genomen zoals ik ben en heb je vertrouwen gehouden in mij. Bedankt daarvoor! Angelique, je bent een kei van een zus en een hele goede vriendin. Dank je voor het luisteren naar mijn verhalen, het uitwisselen van ervaringen en voor het geven van goede adviezen.

Marjolein Schouten

Utrecht, 23 februari 2008

Samenvatting

In deze masterthesis wordt de volgende onderzoeksvraag beantwoord: onder welke omstandigheden worden jongeren politiek actief en welke rol spelen media en bestuurders daarbij?

Een groot aantal wetenschappers (zoals Bennet, 1997) is van mening dat jongeren politiek inactief zijn. Deze gedachte is gebaseerd op een beperkte definitie van politieke participatie, waarbij jongeren alleen politiek actief of inactief kunnen zijn (Henn e.a., 2002; O'Toole e.a., 2003; Henn e.a., 2005). Dit evaluatieve beeld van jongeren doet geen recht aan de momenten waarop jongeren massaal politiek actief worden. Een beschrijvend beeld is meer van toepassing (Aalberts, 2006). Bij dit beeld passen jongeren die hun omgeving in de gaten houden op het voordoen van onderwerpen die een bedreiging vormen en die alleen in actie komen als hun belangen worden bedreigd.

Bestaand onderzoek laat zien dat jongeren media gebruiken als politieke informatiebronnen. Jongeren besteden vooral aandacht aan negatieve berichten, omdat ze dan het idee hebben dat hun belangen worden bedreigd (Aalberts, 2006). Bestuurders staan veraf van de leefwereld van jongeren. Ze komen alleen in aanraking met een kleine groep jongeren die lid is van (politieke) jongerenorganisaties. Bestuurders hebben media nodig om te weten wat jongeren bezighoudt.

Bij dit onderzoek worden drie momenten bestudeerd waarbij jongeren massaal politiek actief zijn geworden: de 1040-urennorm, de burgerinitiatieven 'Vroeg op stap' en 'Vrij op stap' en het samenscholingsverbod. Deze momenten zijn de casestudies van dit onderzoek. De bestuurders, journalisten en jongeren die betrokken zijn geweest bij deze momenten worden geïnterviewd. Hun perspectieven worden met elkaar vergeleken om een beeld te krijgen van de omstandigheden waaronder jongeren politiek actief zijn geworden.

Uit de interviews kan worden opgemaakt dat de bestuurders en journalisten een positief beeld hebben van de kleine groep actieve jongeren die lid is van (politieke) jongerenorganisaties. De bestuurders komen alleen met deze groep jongeren in aanraking. Ze gebruiken media om te weten komen wat andere inactieve jongeren bezighoudt. De journalisten hebben een negatief beeld van inactieve jongeren: ze hebben geen interesse in politiek, gebruiken geen media en ze worden beïnvloed door de mening van hun vrienden. De bestuurders hebben dat negatieve beeld van de journalisten overgenomen. Ze hebben geen contact gelegd met inactieve jongeren, maar zijn op zoek gegaan naar informatiebronnen die hun beeld van deze jongeren bevestigen. De bestuurders en journalisten hebben nauwelijks aandacht besteed aan de grote groep inactieve jongeren die politiek actief is geworden. Dat een groot aantal inactieve jongeren haar stem heeft laten horen kan gezien worden als een teken dat inactieve jongeren hun omgeving hebben gescand op het voordoen van bedreigende onderwerpen en zijn opgekomen voor hun belangen.

In dit onderzoek worden drie momenten beschreven, waardoor er geen uitspraken kunnen worden gedaan over hoe jongeren politiek actief zijn geworden. Het is ook onduidelijk of de demonstrerende jongeren weten waarom ze hebben gedemonstreerd en wat de norm inhoudt. Dat kan in vervolgonderzoek worden nagegaan.

Inhoud

Voorwoord	0
Samenvatting	2
1. Inleiding	4
2. Theoretisch kader	6
2.1 De opkomst van de publieksdemocratie	6
2.2 Politieke activiteiten van jongeren	7
2.3 Kritieken	9
2.3.1 Geen eenduidige definitie van politiek	9
2.3.2 Politieke participatie van jongeren	10
2.4 Berichtgeving van media	11
2.5 Politici als motiverende factor	13
3. Methode	16
3.1 Aanpak	16
3.2 Dataverzameling	17
3.3 De 1040-urennorm	19
3.4 Het samenscholingsverbod	20
3.5 De burgerinitiatieven	21
4. Casestudie 1: De 1040-urennorm	24
4.1 Chronologische beschrijving	24
4.2 Jongeren	26
4.3 Bestuurders	28
4.4 Journalisten	29
4.5 Conclusie	30
5. Casestudie 2: Het samenscholingsverbod	32
5.1 Chronologische beschrijving	32
5.2 Jongeren	33
5.3 Bestuurders	35
5.4 Journalisten	37
5.5 Conclusie	39
6. Casestudie 3: De burgerinitiatieven	41
6.1 Chronologische beschrijving	41
6.2 Jongeren	42
6.3 Bestuurders	45
6.4 Journalisten	48
6.5 Overige actoren	49
6.6 Conclusie	51
7. Conclusie en discussie	53
7.1 Conclusie	53
7.2 Discussie	55
7.3 Beperkingen	57
Literatuur	59

1. Inleiding

“Van Friesland tot Limburg, van Amsterdam tot Middelburg: overal in het land voeren scholieren actie tegen de 1040-urennorm! Scholieren eisen kwaliteit en willen geen nutteloze uren op school doorbrengen vanwege een ondoordachte wet”. Het LAKS (2007) schetste op haar website een beeld van de scholierendemonstraties die plaatsvonden en ze gaf aan welke redenen scholieren daarvoor hadden.

Eind 2007 demonstreerden jongeren in het hele land tegen de 1040 lessen die middelbare scholen moesten geven in een schooljaar. De demonstraties begonnen op regionaal niveau en namen steeds grotere vormen aan. In het Noordoosten van het land begonnen jongeren half november met demonstreren, waarna jongeren in steden als Amsterdam en Leiden het stokje overnamen. Eind november organiseerde het LAKS een landelijke demonstratie waar duizenden jongeren op afkwamen. Deze demonstratie was niet de enige keer dat jongeren hun stem naar voren brachten. Ze deden dat in een reeks van demonstraties.

Dat jongeren op een grote schaal deelnemen aan politieke activiteiten is tegengesteld aan de bevindingen van wetenschappelijke onderzoekers (zoals Bennett, 1997) die stellen dat jongeren niet actief zijn op politiek gebied. Jongeren zouden zich niet interesseren in politiek, geen kennis hebben van politieke onderwerpen, geen vertrouwen hebben in het politieke systeem en niet aan politieke activiteiten willen deelnemen. Uit het aangehaalde praktijkvoorbeeld blijkt echter dat jongeren soms wel op de hoogte zijn van wat er zich in hun omgeving afspeelt. In bepaalde situaties zijn ze wel politiek actief en laten ze op grote schaal van zich horen.

Het lijkt erop dat jongeren dus politiek actiever zijn dan vaak in onderzoek wordt beweerd. Er zijn verschillende wetenschappers die daarop kritiek uiten (Henn e.a., 2002; O'Toole e.a., 2003; Henn e.a., 2005). Ze betogen dat een te beperkte definitie van politiek wordt gehanteerd. De benadering die veel wetenschappers gebruiken is te weinig georiënteerd op de leefwereld van jongeren. Ze zouden daardoor te snel afgeschilderd worden als politiek niet betrokken. Jongeren hebben behoefte aan een ander soort politiek, waarbij ze meer in contact staan met politici en onderwerpen die betrekking hebben op hun leefomgeving (Henn e.a., 2002; Henn e.a., 2005). Verder stellen wetenschappers dat meer onderzoek gedaan moet worden naar de omstandigheden waaronder jongeren politiek actief worden (Aalberts, 2006; O'Toole e.a., 2003). Jongeren zetten zich in bepaalde situaties in voor politieke doeleinden, maar over de omstandigheden waaronder ze dit doen is nog weinig bekend. Bestaand onderzoek lijkt dus onvolledig te zijn.

Het is nog onduidelijk onder welke omstandigheden jongeren politiek actief worden. Om daarin meer inzicht te krijgen moet de relatie tussen jongeren en politiek op een open manier bestudeerd worden. In dit onderzoek wordt de praktijk als beginpunt gebruikt. De praktijk bestaat uit de situaties waarbij jongeren zich hebben ingezet voor politieke doeleinden. Daarnaast worden de perspectieven van media, bestuurders, actieve en inactieve jongeren over deze situaties beschreven. Deze perspectieven kunnen namelijk van invloed zijn op hoe jongeren omgaan met politiek. Zo

kunnen jongeren via de media kennis opdoen over politiek. Bestuurders, zoals politici en medewerkers van belangenorganisaties, proberen de stem van jongeren voor zich te winnen. Jongeren die lid zijn van politieke jongerenorganisaties kunnen debatten organiseren op scholen om andere jongeren in aanraking te brengen met politieke onderwerpen. Door de perspectieven van de media, bestuurders en jongeren met elkaar te vergelijken wordt meer duidelijk over de omstandigheden waaronder jongeren politiek actief worden en welke factoren daarbij een rol spelen.

Een van de aandachtspunten van dit onderzoek is de rol die media spelen bij het politiek actief worden van jongeren. De leefomgeving van jongeren bestaat voor een groot deel uit media. Veel jongeren hebben een televisie, een stereo-installatie en een computer op hun slaapkamer (Roberts, 2000). Ze raadplegen media voor politieke informatie, waarmee ze hun omgeving kunnen scannen op het voordoen van onderwerpen die belangrijk voor hen zijn (Aalberts, 2006). Het gebruik van media is voor jongeren een tijdsbesteding die veel tijd inneemt en die ze afwisselen met andere bezigheden. Aan de hand van hun intuïtie kunnen ze bepalen of onderwerpen uit de media relevant genoeg zijn om aandacht aan te besteden. Vragen die daaruit voortvloeien zijn onder andere: wat doen jongeren met de politieke informatie die ze via de media opdoen? Hoe bepalen ze voor welke politieke onderwerpen ze zich inzetten? Deze vragen kunnen niet met behulp van bestaande theorieën worden beantwoord.

Bestuurders zijn een ander aandachtspunt in dit onderzoek. Ze vertegenwoordigen onder andere de belangen van jongeren en hebben in ieder geval in democratische zin hun stem nodig om dat te kunnen doen. Bestuurders kunnen jongeren voor zich winnen door hun imago en presentatie af te stemmen op de behoeften van die groep. Volgens Aalberts (2006) wordt de stijl van politici vaak niet gewaardeerd door jongeren. Ze hanteren verschillende eisen. Politici behoren zich formeel te gedragen, omdat ze anders niet serieus genomen worden. Daarnaast moeten politici zich inleven in de leefwereld van jongeren en een jeugdige indruk maken. Het zijn eisen die elkaar tegenspreken en waarop politici moeilijk kunnen inspelen. Als bestuurders jongeren niet gemakkelijk bij politiek kunnen betrekken, welke rol spelen ze dan bij het politiek actief worden van jongeren?

Wat uit bestaand onderzoek bekend is over de relatie tussen jongeren en politiek biedt dus geen verklaring voor het feit dat jongeren op bepaalde momenten politiek actief worden. Om daarachter te komen is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Onder welke omstandigheden worden jongeren politiek actief en welke rol spelen media en bestuurders daarbij?

In hoofdstuk twee worden verschillende theorieën uiteengezet, die samen een kader vormen waarbinnen de onderzoeksvraag kan worden geplaatst. De methode komt in hoofdstuk drie aan bod. Hoofdstuk vier, vijf en zes gaan over de beschrijving van drie momenten waarop jongeren politiek actief zijn geworden. De conclusie en discussie komen in hoofdstuk zeven aan bod.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk worden verschillende theorieën over de relatie tussen politiek en jongeren uiteengezet. In de eerste paragraaf wordt aandacht besteed aan de maatschappelijke context waarbinnen jongeren te maken krijgen met politiek. Daarna worden twee verschillende visies gegeven op hoe het gedrag van jongeren op politiek gebied kan worden geïnterpreteerd (zie paragraaf 2.2 en paragraaf 2.3). De vierde en vijfde paragraaf gaan over de rol die media en bestuurders kunnen spelen bij het politiek actief worden van jongeren.

2.1 De opkomst van de publieksdemocratie

De maatschappij beïnvloedt hoe jongeren betekenis geven aan politiek. De Nederlandse maatschappij heeft zich in de loop van de twintigste eeuw ontwikkeld, waardoor de relaties tussen jongeren, media en politici zijn veranderd. In de twintigste eeuw was de Nederlandse maatschappij een partijdemocratie, die in de jaren zestig is overgegaan in een publieksdemocratie (Gillissen en Van Drie, 2007). In een publieksdemocratie vervullen politieke partijen niet langer een leidende functie (Aalberts, 2006). Ze kunnen niet uitgaan van een vast aantal kiezers en moeten meer moeite doen dan vroeger om kiezers te bereiken. Partijen moeten op zoek gaan naar nieuwe manieren om kiezers te bereiken. Dat doen ze door zich te onderscheiden op basis van hun persoonlijkheid en imago. Het gaat kiezers om hoe politici zich presenteren en minder om hun inhoudelijke standpunten. Politici gebruiken media om hun persoonlijkheid vorm te geven en om kiezers te werven. Ze presenteren hun onderwerpen via de media aan kiezers, maar de media bepalen aan welke onderwerpen ze aandacht besteden en hoe ze daarvan verslag doen. De media kunnen maar een beperkte hoeveelheid informatie overbrengen. Daardoor kunnen politici niet alle onderwerpen naar burgers communiceren en moeten ze zich bij hun presentatie focussen op bepaalde onderwerpen.

Volgens Aalberts (2006) zijn jongeren net als politici afhankelijk van media: ze gebruiken media als politieke informatiebronnen. Op basis van de politieke informatie die ze via de media ontvangen maken ze observaties over welke onderwerpen belangrijk zijn en welke niet. Op die manier kunnen jongeren voor zichzelf op een rijtje zetten wat voor hen relevante onderwerpen zijn en waarvoor ze zich willen inzetten. Jongeren zetten zich met name in door hun stem uit te brengen. Ze laten het nemen van politieke beslissingen over aan politici (Aalberts, 2006). Jongeren zijn net toeschouwers die alleen reageren op de politieke informatie die de media hen voorschotelt. De Beus (2001) noemt de publieksdemocratie een toeschouwersdemocratie. Hij zet burgers neer als toeschouwers die een passieve houding hebben en alleen politici in de gaten houden.

De beschrijving van De Beus is evaluatief van aard. Volgens deze beschrijving kunnen burgers alleen actief of inactief zijn op politiek gebied. De term publieksdemocratie is echter beschrijvend van aard en past beter bij de gedachte van dit onderzoek. Jongeren zijn namelijk een heterogene groep en kunnen in verschillende mate politiek actief zijn. Uit het volgende citaat blijkt dat Aalberts het

daarmee eens is: "In dit type democratie [publieksdemocratie] kunnen burgers op bepaalde momenten actief bezig zijn met politiek: ze zijn alleen niet doorlopend actief" (Aalberts, 2006: 31). Hij deelt jongeren op in twee groepen: politiek actieve en politiek inactieve jongeren. Politiek actieve jongeren nemen deel aan politieke activiteiten door lid te zijn van bijvoorbeeld politieke jongerenorganisaties. Het grootste deel van de jongeren bestaat uit politiek inactieve jongeren, die met name via de media in aanraking komen met politiek en voor wie stemmen de belangrijkste politieke activiteit is.

Als de manier waarop De Beus (2001) burgers beschrijft niet past bij dit onderzoek, dan is de vraag welke beschrijving wel geschikt is. Volgens Aalberts (2006) is het antwoord op deze vraag de beschrijving van Schudson (1999), die burgers 'monitorial citizens' noemt. De Beus (2001) noemt deze burgers controlerende burgers. Deze burgers nemen in verschillende mate politieke informatie tot zich en weten niet altijd wat ze met deze informatie kunnen doen. Schudson vindt niet dat burgers kennis moeten hebben van alle politieke onderwerpen. Burgers moeten alleen voldoende informatie hebben om te weten wanneer zich 'gevaarlijke' situaties voordoen en wanneer ze hun stem moeten laten horen.

De Beus (2001) suggereert dat burgers onvoldoende middelen hebben om te weten hoe ze moeten handelen bij het opmerken van gevaarlijke situaties. Burgers kunnen dan inactief overkomen. Dat wil niet zeggen dat ze niet in de gaten houden wat er in hun omgeving gebeurt. Aalberts (2006) beschrijft hoe dat bij jongeren gaat. Hij geeft aan dat voor jongeren het scannen van de omgeving onderdeel is van een onbewust proces, waarbij ze op basis van hun intuïtie besluiten of ze actie ondernemen. De manier waarop jongeren betekenis geven aan politiek is dus niet altijd zichtbaar. Daardoor kunnen ze politiek inactief overkomen. Op andere momenten, zoals bij de 1040-urennorm, zijn jongeren wel zichtbaar politiek actief.

2.2 Politieke activiteiten van jongeren

Een groot aantal wetenschappers stelt dat jongeren weinig deelnemen aan politieke activiteiten en politiek inactief zijn. In deze paragraaf wordt ingegaan op hoe deze gedachte van invloed is op hoe wetenschappers de relatie tussen jongeren en politiek interpreteren.

Kranten zoals NRC Handelsblad geven blijk van de gedachte dat er een steeds grotere afstand ontstaat tussen burgers en politiek: "De kloof tussen burger en politiek wordt geacht groot te zijn (...) Kennelijk willen de burgers wel betrokkenheid, maar wijzen ze naar anderen als het erop aankomt", (Dales, 2007: 13). Het voormalige Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn, dat zich onder andere bezighield met het uitstippelen van beleidsplannen voor jongeren, ging nog een stap verder door te beweren dat politiek geen rol speelt in het leven van jongeren. Een groot deel van hen zou geen politiek bewustzijn hebben (Van den Berg, 1997).

Daarnaast doen verscheidene wetenschappers verslag van de gedachte dat jongeren steeds minder actief zijn op politiek gebied (Henn e.a. 2002; O'Toole e.a., 2003; Henn e.a., 2005). Aalberts

(2006) constateert een verschil in politieke betrokkenheid tussen twee groepen jongeren: politiek actieve en politiek inactieve jongeren. Beide groepen jongeren geven aan dat politiek belangrijk is en dat stemmen daarvan een voorbeeld is. Actieve jongeren vormen de kleinste groep. In tegenstelling tot inactieve jongeren zijn actieve jongeren lid van politieke jongerenorganisaties en nemen ze deel aan politieke activiteiten. De grote groep inactieve jongeren stelt dat politiek saai is. Politieke activiteiten kosten hen te veel tijd en moeite. De politieke signalen die inactieve jongeren uit hun omgeving ontvangen zouden hen niet aansporen tot actie vanwege deze saaiheid.

Niet alleen in Europese landen zoals Nederland en Engeland, maar ook in Amerika signaleren wetenschappers dat jongeren politiek inactief zijn. De hoogleraar politicologie Bennett (1997) geeft aan dat het niet politiek actief zijn van jongeren samen gaat met het weinige vertrouwen dat ze hebben in het politieke systeem. Velen denken dat ze geen invloed kunnen uitoefenen op de politiek, omdat politici niet naar hen zouden luisteren. Aan de lage opkomst van jongeren bij verkiezingen is ook te merken dat een groot deel van hen niet betrokken is bij politiek. Bennett trekt de inactiviteit van jongeren verder door. Hij stelt dat de inactieve houding van Amerikaanse jongeren betrekking heeft op politiek en media. Volgens hem houden de meeste jongeren de media niet in de gaten. Het kost hen teveel tijd om de media te volgen, waardoor ze minder kennis hebben van wat er zich in de omgeving afspeelt. Van IJzendoorn (1989) betoogt dat het weinige contact tussen jongeren en media ervoor kan zorgen dat ze minder gevoelig zijn voor signalen uit hun omgeving. Ze beoordelen politieke onderwerpen op basis van hun persoonlijke argumenten en zijn alleen gevoelig voor concrete politieke onderwerpen. Volgens Van IJzendoorn staat een houding die is gebaseerd op persoonlijke argumentatie een politiekgerichte attitude en actiebereidheid in de weg.

Aalberts (2006) en Bennett (1997) zijn voorbeelden van wetenschappers die betogen dat jongeren over het algemeen weinig politieke interesse en kennis hebben, weinig deelnemen aan politieke activiteiten en weinig politieke informatie tot zich nemen. Statistieken ondersteunen deze resultaten. In 2001 had ruim driekwart van de 12- tot 17-jarigen weinig tot geen belangstelling voor politiek (CBS, 2003). Zes op de tien 18- tot 24-jarigen toonden nauwelijks interesse in politiek. Sommige wetenschappers interpreteren deze houding van jongeren op een negatieve wijze en stellen dat in veel democratische landen een kritiek punt is bereikt. Wilkinson (1996) stelt dat de huidige generatie jongeren niet betrokken is bij politiek. Ze gaat nog verder door te betogen dat er sprake is van een historische breuk tussen politici en jongeren. Bennett (1997) is iets voorzichtiger met het trekken van conclusies, maar hij ziet de toekomst somber in. De jongeren zijn massaal niet betrokken bij politiek. Dit leidt volgens hem tot een democratie waarbinnen de mening van slechts enkele jongeren is vertegenwoordigd.

De media doen verslag van de kleine rol die politiek speelt in het leven van jongeren. Sommige wetenschappers komen tot dezelfde conclusie. Anderen gaan nog verder door te stellen dat de afstand tussen jongeren en politici steeds groter wordt en dat de toekomst van de Nederlandse democratie gevaar loopt. Dat beeld van jongeren komt niet overeen met de momenten waarop jongeren politiek actief worden. Die momenten staan centraal in deze scriptie.

2.3 Kritieken

In deze paragraaf wordt besproken welke kritiek sommige wetenschappers uiten op de gedachte dat jongeren niet betrokken zijn bij politiek (paragraaf 2.3.1). Daarna worden momenten naar voren gebracht waarop jongeren in relatief grote aantallen deelnemen aan politieke activiteiten (paragraaf 2.3.2).

2.3.1 Geen eenduidige definitie van politiek

O'Toole, Marsh en Jones (2003) zijn voorbeelden van wetenschappers die kritiek uiten op onderzoeken waarin naar voren komt dat de afstand tussen jongeren en politiek steeds groter wordt. De kritiek gaat over de methode van de onderzoeken. Wetenschappers en respondenten hanteren verschillende concepten van wat politiek inhoudt. Deelname aan politieke activiteiten, zoals stemmen en lid zijn van een politieke organisatie, noemen wetenschappers als criterium voor het hebben van een politiek actieve houding. Voor jongeren is actief worden in meer sociaal georiënteerde, maar misschien minder voor de handliggende politieke activiteiten al een politiek actieve houding. Voorbeelden daarvan zijn sportclubs en liefdadigheidsinstellingen. Wat jongeren vooral aanspreekt zijn politieke onderwerpen die zich op regionaal niveau afspelen en waarmee ze zich kunnen identificeren (Henn e.a., 2002; Henn e.a., 2005). Een groot aantal wetenschappers classificeert deze activiteiten niet als politieke participatie.

Aalberts (2006) is van mening dat jongeren niet passen bij het ideaaltypen burgers dat sommige wetenschappers voor ogen hebben. Ze hanteren een te beperkte definitie waardoor er geen ruimte is voor een alternatieve interpretatie van politieke participatie. Bij een brede(re) interpretatie van politieke participatie kunnen alle activiteiten worden meegerekend die personen ondernemen om het overheidsbeleid te beïnvloeden. Daaronder vallen zowel voor de handliggende als minder voor de handliggende activiteiten. Voor de handliggende activiteiten zijn activiteiten die gerelateerd zijn aan politieke instellingen, zoals stemmen en lobbyen. Activiteiten die buiten politieke instellingen om plaatsvinden zijn minder voor de handliggend. Voorbeelden daarvan zijn het verzamelen van handtekeningen en het houden van demonstraties. Bij deze brede interpretatie van politieke participatie wordt rekening gehouden met de verschillende manieren waarop jongeren politiek actief kunnen worden.

2.3.2 Politieke participatie van jongeren

In 2000 vormden jongeren de grootste groep niet-stemmers en twijfelaars (Van Baal & Mares, 2002). Deze lage opkomst ging gepaard met weinig politieke interesse. In 2001 had meer dan de helft van de jongeren weinig tot geen interesse in politiek. Hoe ouder jongeren zijn, hoe groter hun bereidheid is om aan politieke activiteiten deel te nemen (CBS, 2003). Van Baal en Mares (2002) betogen dat weinig politieke interesse niet hoeft te betekenen dat mensen niet gaan stemmen. In 2000 ging 7 van de 10 mensen met weinig politieke interesse naar de stembus. Uit statistieken blijkt dat er bij jongeren sprake is van een lage politieke participatie, maar dat wil niet zeggen dat jongeren niet politiek actief kunnen worden. Jongeren hoeven niet continu politiek actief te zijn: ze kunnen zich op bepaalde momenten inzetten voor politieke activiteiten. In statistieken wordt een ander beeld geschetst, omdat de politieke participatie van jongeren niet altijd zichtbaar is (zie paragraaf 2.1) en moeilijk in kaart te brengen is.

Jongeren zijn op een aantal momenten massaal politiek actief geworden. Eén van die momenten was het burgerinitiatief 'Stop fout vlees'. De jongerenorganisatie Jongeren Milieu Actief (JMA) was een van de initiatiefnemers van 'Stop fout vlees' in februari 2007. Het initiatief was een voorstel voor veehouderij zonder dierenleed, milieuvervuiling en zonder import van veevoersoja die ten koste gaat van tropische bossen (Milieudefensie, 2008). Jongeren gingen onder andere bij popconcerten, festivals en politieke partijen langs om handtekeningen op te halen (Jongeren Milieu Actief, 2008). JMA en de Nationale Jeugdraad organiseerden in mei een jongerendebat over de bio-industrie. Verder maakten verschillende jongeren videoclips over de schadelijke gevolgen van intensieve veehouderij op de dieren en het milieu. In totaal betuigden 106.975 mensen hun steun voor het initiatief. De Tweede Kamercommissie voor Verzoekschriften en Burgerinitiatieven gaf in april haar goedkeuring voor de behandeling van het initiatief door de Tweede Kamer. Politieke partijen in de Tweede Kamer wezen het voorstel echter half december af. De meeste partijen waren tegen een heffing op de vleesproducten om diervriendelijke veehouderij te subsidiëren.

Eind juli 2008 zijn hele groepen jongeren politiek actief geworden. Toen kraakten de politieke jongerenorganisaties DWARS (GroenLinks) en Rood (Socialistische Partij, afgekort SP) samen met een groep studenten twee woningen in Amsterdam. De kraakactie had een woonfunctie en een publieke functie (SP Rood Amsterdam, 2008). Ze woonden niet alleen in de woningen, maar vestigden er ook een woonwinkel en organiseerden volkskeukens, ontmoetingsavonden en politieke avonden voor buurtbewoners. De eigenaar van de woningen was de woningcorporatie Ymere. Volgens de jongeren zorgde de corporatie ervoor dat de woningen vervallen raakten. Jongeren konden door dit soort praktijken moeilijker een betaalbare kamer vinden. Met het kraken van de woningen wilden de jongeren aandacht vragen voor het grote tekort aan jongerenwoningen in Amsterdam.

De voorbeelden in deze paragraaf zijn incidentele gevallen die in een beperkte mate voorkomen. Jongeren zijn soms politiek actief: ze zetten zich in meer of mindere mate in voor politieke activiteiten en doen dat op verschillende manieren. De politieke participatie van jongeren is

dus geen uniform proces. In dit onderzoek wordt daarmee rekening gehouden door politieke participatie breed te interpreteren.

2.4 Berichtgeving van media

Jongeren gebruiken media om informatie in te winnen en hun omgeving te scannen op het voordoen van belangrijke onderwerpen. In deze paragraaf wordt ingegaan op de aandacht die jongeren besteden aan de politieke informatie van media en wat ze met deze informatie doen.

Jongeren hebben politieke informatie nodig om politiek actief te kunnen worden. Ze vinden dat media belangrijke politieke informatiebronnen zijn (Aalberts, 2006). Roberts (2000) suggereert dat 97% van de huishoudens beschikt over een breed scala aan media. Volgens hem staat de slaapkamer bij tweederde van de jongeren vol met media als een televisie, een stereo-installatie en een computer. Jongeren worden in hun omgeving omringd door media. Statistieken laten zien dat het in de gaten houden van politieke media niet hoog op de prioriteitenlijst van jongeren staat. Veertig procent van de 15- tot 25-jarigen keek in 2001 naar het televisiejournaal en las een krant (CBS, 2003). Als jongeren media in de gaten houden, dan wisselen ze het af met andere activiteiten. Het is onderdeel van een onbewust proces, waarbij hun intuïtie bepaalt of ze aandacht besteden aan onderwerpen (Aalberts, 2006).

Jongeren besteden een beperkte hoeveelheid tijd aan het waarnemen van informatie van media en aan het bepalen welke politieke onderwerpen belangrijk zijn. De eerste factor die daarbij een rol speelt is de wijze waarop media over onderwerpen berichten. Over de meeste politieke onderwerpen zullen media negatief berichten. De media kunnen door een negatieve berichtgeving een groot publiek trekken en meer advertentie inkomsten binnen krijgen (Hairong, 2002). Jongeren besteden meer aandacht aan onderwerpen waarover media negatief berichten, omdat bij negatieve berichtgeving de indruk wordt gewekt dat hun belangen worden bedreigd (Aalberts, 2006). Een andere factor is het niveau waarop onderwerpen zich afspelen. Jongeren hebben een voorkeur voor onderwerpen die direct betrekking hebben op hun leven (Stevens, 2004). Ze kunnen zich beter identificeren met onderwerpen die zich afspelen op regionaal niveau of gaan over de lokale politiek. Onderwerpen die zich afspelen op nationaal of internationaal niveau staan verder van jongeren af. Ze krijgen minder snel met deze onderwerpen te maken en ondernemen daarom minder snel actie.

De informatiebron waarvan politieke onderwerpen afkomstig zijn is de derde factor die van invloed is op de status die jongeren toekennen aan onderwerpen. Aalberts (2006) betoogt dat jongeren politieke onderwerpen pas serieus nemen als ze opgenomen zijn in traditionele politieke informatiebronnen. Voorbeelden daarvan zijn agenda's van politieke partijen. Onderwerpen die van deze informatiebronnen afkomstig zijn kunnen betrouwbaar bij jongeren overkomen. Een groot deel van de jongeren stelt behoefte te hebben aan politieke informatie die objectief en serieus is, en voldoende diepgang heeft (Aalberts, 2006). Hierdoor worden ze in staat gesteld om iets te leren over politiek en om beslissingen te nemen, zoals het maken van een keuze tussen politieke partijen bij

verkiezingen. Volgens Stevens (2004) zijn jongeren van mening dat niet alle informatie van media betrouwbaar en bruikbaar is voor hun leven. Jongeren willen politieke informatie tot zich nemen, maar de informatie die media aanleveren komt niet altijd relevant op hen over.

Verder speelt de periode waarin jongeren media raadplegen een rol bij de relevantie die jongeren toekennen aan onderwerpen. Jongeren willen eerder politieke informatie via media tot zich nemen als er meer interesse is voor politiek, zoals tijdens een verkiezingsperiode (Aalberts, 2006). In die periode kunnen jongeren eerder op zoek gaan naar politieke informatie, die hen helpt een keuze te maken tussen politieke partijen. Ze hebben dan meer oog voor politieke onderwerpen. In de aanloop naar de verkiezingen besteden de media meer aandacht aan politiek (Walgrave & Van Aelst, 2006). Het (televisie)journaal bevat meer items over politici die zich kandidaat hebben gesteld en kranten publiceren langere artikelen en meer pagina's over politiek. Rond de verkiezingen vormen politieke onderwerpen een groter deel van het media-aanbod dan in reguliere perioden, waardoor jongeren via de media meer politieke signalen ontvangen. Als jongeren meer oog hebben voor politieke onderwerpen, blootstaan aan meer politieke signalen en meer politieke informatie tot zich nemen dan kunnen ze meer politieke onderwerpen belangrijk vinden.

De situatie rondom de 1040-urennorm is een voorbeeld van een politiek onderwerp waarvoor jongeren zich massaal hebben ingezet. Ze hebben politieke informatie nodig gehad om politiek actief te kunnen worden. Als jongeren politieke informatie met name verkrijgen via de media, dan is de vraag wat jongeren doen met deze politieke signalen. Aalberts (2006) omschrijft het grootste deel van de jongeren als politiek inactief en stelt dat ze met hun leeftijdsgenoten niet praten over de politieke signalen die ze via de media ontvangen. Als deze jongeren open zijn over de politieke informatie die ze ontvangen, dan kunnen ze bij hun vrienden overkomen als politiek betrokken. Een groot deel van de jongeren hanteert een sociale norm en ziet het politiek actief zijn als een vreemde en saaie bezigheid.

Een kleine groep politiek actieve jongeren praat met vrienden over hoe ze politieke informatie verkrijgen (Aalberts, 2006). Deze jongeren geven op een actieve manier vorm aan politiek door deel te nemen aan activiteiten waarmee politieke beslissingen kunnen worden beïnvloed. Over de politieke signalen die via populaire media verkrijgbaar zijn willen ze minder kwijt. Gepopulariseerde politiek speelt bij deze jongeren een beperkte rol, omdat ze beschikken over andere en betere informatiebronnen. Politiek actieve jongeren zijn van mening dat gepopulariseerde politiek niet voldoet aan hun eisen over hoe politiek naar voren moeten worden gebracht. Het aanbieden van politieke informatie moet volgens hen op een objectieve en serieuze manier gebeuren. Een grote groep politiek inactieve jongeren is het daarmee eens. Ze vinden dat serieuze en objectieve politieke informatie saai overkomt en moeilijk is om te begrijpen (Aalberts, 2006).

Bestaand onderzoek laat zien dat een groot deel van de jongeren toegang heeft tot media, maar weinig tijd wil besteden aan het in de gaten houden van media voor politieke thema's. Jongeren zijn terughoudend in het praten met anderen over de politieke signalen die ze ontvangen via de media. Gepopulariseerde politiek is volgens hen niet inhoudelijk en serieus genoeg. Een uitzondering vormen onderwerpen die eerst zijn opgenomen in traditionele informatiebronnen. Volgens Aalberts

(2006) komen die eerder relevant op jongeren over. Voorbeelden daarvan zijn onderwerpen die op de agenda van een politieke partij hebben gestaan en zijn overgenomen door haar jongerenorganisatie. Een groot deel van de jongeren lijkt niet de politieke kennis en interesse in huis te hebben die ze nodig hebben om complexe politieke informatie te begrijpen.

Uit deze uiteenzetting kan worden opgemaakt dat media een rol spelen bij de politieke informatievoorziening van jongeren. Zo konden jongeren via de media kennis opdoen over de eerdergenoemde campagne tegen de woningnood en het burgerinitiatief 'Stop fout vlees'. Deze onderwerpen kwamen eerst aan de orde bij traditionele informatiebronnen: de agenda van een politieke partij en een erkende milieuorganisatie. Bestaand onderzoek laat zien dat jongeren dat soort onderwerpen eerder serieus nemen, omdat ze behoefte hebben aan politieke onderwerpen die op een objectieve wijze naar voren worden gebracht. Daarnaast wordt bij bestaand onderzoek de indruk gewekt dat een groot deel van de jongeren niet in contact wil komen met politieke informatie, niet met anderen over politieke informatie wil praten en weinig tijd wil vrijmaken voor het in de gaten houden van media. Volgens bestaand onderzoek kunnen jongeren niet politiek actief worden, maar de voorbeelden laten zien dat jongeren op bepaalde momenten wel politiek actief worden en dat media daarbij een rol spelen.

2.5 Politici als motiverende factor

Politici hebben de stem van burgers en daarmee ook jongeren nodig om een politieke functie te bekleden, maar hun stem is niet vanzelfsprekend. Jongeren vormden in 2001 de grootste groep twijfelaars en niet-stemmers (Van Baal & Mares, 2002), wat kan komen doordat jongeren niet dezelfde verbondenheid hebben met politieke partijen als ouderen. De partijen, waarvan politici lid zijn, zijn niet verzekerd van een vaste achterban (Aalberts, 2006). Politici zullen moeite moeten doen om jongeren te bereiken en zullen op zoek gaan naar een manier om jongeren aan te trekken.

Om de stem van jongeren voor zich te winnen zullen politici op de hoogte moeten zijn van wat jongeren bezighoudt. De meest voor de hand liggende manier is het benaderen van politieke jongerenorganisaties. Statistieken laten zien dat deze organisaties geen goede weergave zijn van wat er onder jongeren leeft: slechts een klein deel van de jongeren is lid van politieke jongerenorganisaties. In 2001 was gemiddeld één procent van de 18- tot 25-jarigen lid van een politieke jongerenorganisatie (CBS, 2003). De politieke jongerenorganisaties hadden tot 2003 een dalend ledenaantal. Vanaf 2003 is dat veranderd. In de periode van januari 2004 tot december 2004 steeg het ledenaantal met twintig procent (Voerman, 2005). Hoe vaker jongeren bezig zijn met politiek, hoe meer kennis ze opdoen over de politieke wereld. Ze zullen minder moeite hebben met het maken van keuzes bij verkiezingen en met het doorstromen naar functies binnen politieke partijen (Hooghe e.a., 2004). Politieke jongerenorganisaties zijn niet alleen een middel voor het werven van toekomstige politici, maar ook voor het winnen van de stem van jongeren. Als politici contact onderhouden met de jongerenorganisatie van de politieke partij waarvan ze lid zijn, dan kunnen de

leden het idee krijgen dat politici rekening met hen houden. Deze jongeren kunnen meer aandacht aan hen besteden. Politici kunnen langs die weg een beperkt aantal jongeren voor zich winnen. Politici zullen op zoek moeten gaan naar andere manieren om jongeren te bereiken.

Politici kunnen media raadplegen om een idee te krijgen wat jongeren bezighoudt. Met behulp van de informatie die media verstrekken kunnen politici observaties doen over de onderwerpen die voor jongeren interessant zijn. Politici kunnen de kennis die ze opdoen gebruiken bij hun presentatie. Ze kunnen hun standpunten betrekken op onderwerpen die voor jongeren interessant zijn en hun standpunten zodanig formuleren dat jongeren het gemakkelijker begrijpen. Als politici de stem van jongeren voor zich willen winnen, dan zullen ze vooral moeten letten op hun stijl en niet op de inhoud van hun standpunten (Aalberts, 2006).

Politici moeten zich van elkaar onderscheiden door hun imago en presentatie (Aalberts, 2006). Het is de vraag of politici jongeren aantrekken met hun stijl. Volgens Aalberts (2006) nemen jongeren een kritische houding aan ten aanzien van de stijl van politiek, maar verschillen jongeren in de manier waarop ze dat naar voren brengen. Politiek inactieve jongeren zijn van mening dat politici een te serieuze en formele uistraling hebben, dat politici oud zijn, ouderwetse ideeën hebben en moeilijk te begrijpen zijn. Aalberts (2006) stelt dat politiek saai op hen overkomt. Politiek actieve jongeren besteden geen aandacht aan de vraag of politiek saai is. Ze delen de kritiek die politiek inactieve jongeren op politici uiten, maar brengen dat minder duidelijk naar voren. Beide groepen jongeren stellen dat politici recht door zee behoren te zijn. Actieve jongeren hebben begrip voor politici die niet direct een standpunt innemen, maar voor inactieve jongeren zijn deze genuanceerde standpunten minder duidelijk en moeilijker te begrijpen. Het grootste deel van de jongeren wordt niet aangetrokken door de stijl van politici: ze schilderen politici af als mensen die ver afstaan van hun leefwereld. Daardoor besluiten veel jongeren niet met politiek in contact te willen komen. Een klein deel van de jongeren neemt een mildere houding aan en zet zich in voor politieke activiteiten. De stijl van politici zorgt er waarschijnlijk voor dat jongeren niet massaal politiek actief worden.

Jongeren hebben weinig waardering voor politici die teveel moeite doen. Politiek moet serieus zijn en er moet aandacht worden besteed aan de inhoud (Aalberts, 2006). De vraag is of dat ook geldt voor gepopulariseerde vormen van politiek. Zullen politici positief op jongeren overkomen als ze hun gezicht laten zien op muziekzenders als MTV en TMF, hun eigen Hyves-pagina hebben of als ze geïnterviewd worden door bekende Nederlanders zoals Katja Schuurman en Bridget Maasland? Aalberts (2006) stelt dat jongeren gepopulariseerde politiek afkeuren. Politiek inactieve jongeren stellen dat politiek zo saai is dat het niet leuk kan zijn. Ze hebben geen waardering voor politici die proberen aantrekkelijk over te komen. Politiek actieve jongeren zeggen dat politici op een serieuze manier met politiek moeten omgaan en op de inhoudelijke kant van politiek moeten ingaan. Aalberts (2006) beweert dat beide groepen jongeren er belang bij hebben dat politici geen afbreuk doen aan de echtheid van politiek. Politici moeten alleen oog hebben voor wat belangrijk is voor hen, zoals het winnen van verkiezingen en het verkrijgen van een goede politieke functie.

Politici kunnen moeilijk aan de behoefte van jongeren voldoen: jongeren hebben tegenstrijdige wensen. Aan de ene kant vinden jongeren dat politici hun menselijke kant moeten

tonen door bijvoorbeeld grappig te zijn, maar aan de andere kant zijn ze van mening dat politici te snel overdrijven (Aalberts, 2006). Het is niet zeker of jongeren bij politiek betrokken worden als politici authentiek overkomen. Als jongeren bij politiek betrokken zijn en het omzetten naar concrete politieke activiteiten, dan is de vraag hoe lang jongeren politiek actief zijn. Hun inzet kan van korte duur zijn (Pancer e.a., 2007). Het is voor jongeren moeilijk om hun politieke interesse vast te houden (Livingstone e.a., 2005). De aandacht van jongeren gaat uit naar zaken die plaatsvinden binnen een kort tijdsbestek en die gerelateerd zijn aan het volwassen worden, zoals het onderhouden van contacten met familie en vrienden, en het vinden van een vaste baan (Iyengar & Jackman, 2003).

In deze paragraaf is besproken hoe politici jongeren kunnen betrekken bij politiek en hoe deze pogingen op jongeren overkomen. Jongeren hebben geen waardering voor de pogingen die politici ondernemen om met hen in contact te komen. Politici doen te hard hun best om aantrekkelijk gevonden te worden en komen niet authentiek op jongeren over. Hun pogingen zorgen er niet voor dat jongeren bij politiek betrokken worden.

3. Methode

In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk komt de gefundeerde theoriebenadering aan de orde. Daarna wordt ingegaan op hoe de gegevens voor dit onderzoek worden verzameld en aan welke criteria deze gegevens moeten voldoen om opgenomen te worden (paragraaf 3.2). Er zijn drie casestudies binnen dit onderzoek. Deze casestudies worden beschreven in de paragrafen 3.3 tot en met 3.5.

3.1 Aanpak

In dit onderzoek wordt de gefundeerde theoriebenadering gebruikt om meer inzicht te krijgen in de omstandigheden waaronder jongeren politiek actief worden. In de jaren zestig introduceerden de sociologen Barney Glaser en Anselm Strauss de gefundeerde theoriebenadering (Goulding, 1998). De benadering was het resultaat van het verzet van Glaser en Strauss tegen de passieve houding die sommige onderzoekers aannamen door bestaande theorieën over te nemen en die te testen in de praktijk. Door de komst van de gefundeerde theoriebenadering kunnen onderzoekers op een kwalitatieve wijze nieuwe theorieën ontwikkelen. Corbin en Strauss (1990) geven aan dat het ontwikkelen van een theorie gebeurt op basis van twee veronderstellingen. De eerste veronderstelling is verandering. Volgens Corbin en Strauss houdt deze veronderstelling in dat het bestudeerde fenomeen onderhevig is aan veranderende omstandigheden. De tweede veronderstelling gaat over determinisme. Deze veronderstelling houdt in dat actoren zelf bepalen wat ze doen en keuzes maken op basis van hun waarnemingen van de omgeving.

Eisenhardt (1989) betoogt dat empirisch onderzoek vaak gedaan wordt om nieuwe theoretische inzichten te ontwikkelen. Bij dit soort onderzoek worden gegevens verzameld over het bestudeerde fenomeen en worden de (nieuwe) binnenkomende gegevens vergeleken met de eerder verzamelde gegevens. Als zich patronen in de gegevens voordoen, dan kan de wijze van gegevensverzameling worden aangepast. Tijdens het houden van interviews kunnen bijvoorbeeld vragen over nieuwe thema's worden geïntroduceerd. Goulding (1998) beweert dat theoretische inzichten voortdurend ontwikkelen, omdat de inzichten onderhevig zijn aan de binnenkomende gegevens. Een nieuwe theorie wordt dus ontwikkeld tijdens het onderzoeksproces en is het resultaat van een interactie tussen de verzameling en analyse van gegevens.

Voorbeelden van empirisch onderzoek zijn casestudies. Volgens Eisenhardt en Graebner (2007) zijn casestudies empirische beschrijvende voorbeelden van het bestudeerde fenomeen. In dit onderzoek worden drie momenten bestudeerd waarop jongeren politiek actief zijn geworden. Deze bestudeerde momenten zijn de casestudies. In de gegevens van de casestudies kunnen zich datapatronen voordoen, die onderling met elkaar vergeleken kunnen worden. Daardoor ontstaat een stevige basis waarover een theorie ontwikkeld kan worden (Eisenhardt & Graebner, 2007; Corbin &

Strauss, 1990). De theoretische inzichten die op deze manier ontstaan zijn betrouwbaarder en beter generaliseerbaar dan wanneer er maar één moment bestudeerd wordt. De casestudies houden op verschillende manieren verband met het bestudeerde fenomeen. Daardoor worden verschillende contexten bestudeerd waarbinnen jongeren politiek actief worden. De gevarieerde gegevens die daaruit voortkomen zorgen ervoor dat verschillende datapatronen en verklaringen kunnen worden gevonden (Eisenhardt & Graebner, 2007).

De volgende momenten worden bestudeerd en vormen de casestudies binnen dit onderzoek: de demonstraties tegen de 1040-urennorm, het samenscholingsverbod in de Utrechtse wijk Kanaleneiland en de burgerinitiatieven 'Vroeg op stap' en 'Vrij op stap'. De kenmerken van de casestudies staan vermeld in tabel 1.

Casestudie	Niveau	Bereik
1. De 1040-urennorm in het voortgezet onderwijs	Landelijk: De urennorm wordt landelijk bepaald.	Groot: - Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap - Onderwijsinspectie - Belangenorganisaties - Voortgezet onderwijs; docenten en scholieren - Ouders en verzorgers
2. Het samenscholingsverbod in Utrechtse wijk Kanaleneiland	Regionaal: Het samenscholingsverbod is in een Utrechtse wijk ingevoerd.	Beperkt: - De Driehoek: politie, justitie en gemeente Utrecht - Welzijnsorganisaties - Inwoners (incl. jongeren) Kanaleneiland
3. De burgerinitiatieven 'Vroeg op stap' en 'Vrij op stap'.	Landelijk: De burgerinitiatieven zijn bij een Tweede Kamercommissie ingediend.	Beperkt: - Tweede Kamerleden & gemeentes - Jongeren - Ouders en verzorgers - Horecaondernemers - Belangenorganisaties

Tabel 1: Overzicht van de drie casestudies oftewel de drie geselecteerde momenten waarop jongeren politiek actief zijn geworden.

3.2 Dataverzameling

De data voor dit onderzoek zijn op twee manieren verzameld. Enerzijds door het uitvoeren van een bureau-onderzoek en anderzijds door het houden van interviews. Voordat de keuze voor deze vormen van dataverzameling aan de orde komt, worden ze apart beproken.

Het bureau-onderzoek houdt in dat op basis van informatie uit kranten een beschrijving wordt gegeven van de momenten waarop jongeren politiek actief zijn geworden. De beschrijving wordt vergeleken met de perspectieven van de betrokken actoren. De overeenkomsten en verschillen die daaruit voortkomen kunnen een rol spelen bij het politiek actief worden van jongeren. De beschrijving

is gebaseerd op informatie van kwaliteitskranten en populaire kranten. De verwachting is dat deze kranten op verschillende manieren aandacht besteden aan de (bestudeerde) momenten: kwaliteitskranten gaan waarschijnlijk dieper in op de momenten dan populaire kranten. Daardoor wordt er een veelzijdige beschrijving gegeven van elke casestudie.

Het houden van interviews is de tweede manier van dataverzameling. De betrokken actoren worden geïnterviewd om hun gezichtspunten en handelingsroutines te reconstrueren (Aalberts, 2006; Hansen e.a., 1998). De interviews zijn ongestructureerd, wat betekent dat er bij het interviewen van de actoren geen vastliggende structuur is gebruikt. Wat de actoren vertellen staat centraal bij de interviews. Het is aan de onderzoeker om zich zo goed mogelijk in te leven in de positie van de actoren. De onderzoeker brengt tijdens latere interviews nieuwe thema's naar voren, als die in eerdere interviews belangrijk bleken te zijn. Thema's worden opnieuw geïntroduceerd om te kijken of er sprake is van een verband.

In dit onderzoek worden drie momenten bestudeerd. Ieder moment staat voor een casestudie en per casestudie zijn de betrokken actoren verdeeld over de volgende vier categorieën:

- *Politiek actieve en inactieve jongeren*: jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 25 jaar. Onder jongeren worden personen verstaan die minderjarig en meerderjarig zijn. In dit onderzoek worden de leeftijdsgrenzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek gehanteerd (CBS, 2003).
- *Bestuurders*: personen die politieke beslissingen nemen of kunnen beïnvloeden. Personen die ondersteunende taken uitvoeren met betrekking tot standpunten die worden ingenomen op beleidsterreinen, worden ook tot bestuurders gerekend.
- *Journalisten*: personen die verslag doen van onderwerpen voor media. In dit onderzoek zijn de media beperkt tot kranten, vanwege de beperkte tijd die beschikbaar is voor de uitvoering van dit onderzoek.

De twee verschillende manieren van dataverzameling leveren verschillende perspectieven op: de beschrijvingen die gebaseerd zijn op de kranten geven een algemeen perspectief, terwijl er bij de interviews oog is voor de individuele perspectieven van de betrokken actoren. De individuele perspectieven worden niet alleen onderling met elkaar vergeleken, maar er wordt ook gekeken hoe deze perspectieven zich verhouden tot het algemene perspectief. De verbanden die zich op deze niveaus voordoen kunnen zo worden blootgelegd.

3.3 De 1040-urennorm

In deze casestudie zijn jongeren bestudeerd die demonstreerden tegen de 1040-urennorm. Het moment speelde zich op landelijk niveau af en had een groot bereik, omdat de overheid de norm vaststelde en de norm verschillende lagen binnen de Nederlandse samenleving aanging. In tabel 2 is een overzicht gegeven van de geïnterviewde actoren van deze casestudie. De actoren zijn onderverdeeld in vier categorieën: journalisten, bestuurders, actieve en inactieve jongeren.

Categorieën	Geïnterviewden
Journalisten	<ul style="list-style-type: none"> - Onderwijs journalist van NRC Handelsblad - Parlementair journalist van het AD Utrechts Nieuwsblad
Bestuurders	<ul style="list-style-type: none"> - Hoofdbestuurder van de sector voortgezet onderwijs binnen de Algemene Onderwijsbond - Beleidsmedewerkster van de VO-raad
Actieve jongeren	<ul style="list-style-type: none"> - Vicevoorzitter en penningmeester van het bestuur van het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) 2007/ 2008 - Voorzitter van de leerlingenraad van een middelbare school
Inactieve jongeren	<ul style="list-style-type: none"> - Drie vwo-scholieren - Een mbo-scholier

Tabel 2: Overzicht van de geïnterviewde actoren van de casestudie over de 1040-urennorm.

De eerste categorie geïnterviewde actoren zijn de journalisten. Ze deden verslag van de situatie rondom de 1040-urennorm voor de kwaliteitskrant NRC Handelsblad en de populaire krant AD Utrechts Nieuwsblad. De verwachting was dat journalisten van kwaliteitskranten dieper zouden ingaan op onderwerpen dan die van populaire kranten. Het perspectief van waaruit de journalisten hun verhaal vertelden verschilde, wat een gevarieerd beeld opleverde van hoe ze de situatie rondom de 1040-urennorm waarnamen. Tijdens de interviews werd aandacht besteed aan de manier waarop de journalisten berichtten over de situatie en welke mensen ze daarvoor benaderden. Daarnaast werd hen gevraagd welke rollen ze toeschreven aan andere betrokken actoren, zoals bestuurders en jongeren. Verder stond centraal wat de journalisten vertelden tijdens de interviews.

De volgende categorie bestaat uit de bestuurders. Ze waren betrokken bij de situatie rondom de 1040-urennorm doordat ze de belangen behartigden van het voortgezet onderwijs. Dit deden ze voor verschillende organisaties en op verschillende niveaus. De hoofdbestuurder stemde de beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering van de Algemene Onderwijsbond op elkaar af, terwijl de beleidsmedewerkster een ondersteunende rol speelde bij het beleid dat de VO-raad voerde. Daardoor gaven ze op verschillende manieren vorm aan de rol die ze speelden bij de situatie rondom de 1040-urennorm en hadden ze een ander perspectief op de situatie. Tijdens de interviews met de bestuurders werden vragen gesteld over de wijze waarop ze invulling gaven aan het beleid dat hun organisaties voerden. Ook kwam aan de orde wat volgens hen de rol was van journalisten en

jongeren in de situatie. Verder werden gesteld vragen over wat de bestuurders zelf naar voren brachten.

De derde en vierde categorie zijn politiek actieve en inactieve jongeren. De actieve jongeren waren lid van organisaties, zoals het LAKS. Ze bepaalden wat de beste strategie was voor het overbrengen van hun standpunt, terwijl inactieve jongeren deelnamen aan activiteiten die gericht waren op het uitvoeren van die strategie door bijvoorbeeld te demonstreren. Tijdens de interviews werd ze gevraagd hoe ze zich inzetten in de situatie en waarom ze politiek actief werden. Ook werd er aandacht besteed aan de rol die ze toeschreven aan andere betrokken actoren, zoals journalisten en bestuurders. Verder werden vragen gesteld over wat ze vertelden tijdens de interviews.

3.4 Het samenscholingsverbod

Deze casestudie ging over het samenscholingsverbod dat de gemeente, justitie en de politie in Utrecht invoerden om de criminaliteit en overlast in Kanaleneiland te verminderen. Het verbod hield in dat jongeren niet mochten samenscholen, wat met name gold voor tachtig jongeren die werden gezien als overlastveroorzakers. Unieke kenmerken van deze casestudie waren: het speelde zich op regionaal niveau af en had een beperkt bereik.

In tabel 3 staan de betrokken actoren die zijn geïnterviewd. Per categorie is aangegeven welke actoren zijn geïnterviewd, waarom ze zijn geïnterviewd en welke hen zijn gesteld vragen .

Categorie	Geïnterviewden
Journalisten	<ul style="list-style-type: none"> - Journalist van Trouw - Journalist van het AD Utrechts Nieuwsblad
Bestuurders	<ul style="list-style-type: none"> - Wijkaccount van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling van het wijkbureau Zuidwest Utrecht - Senior adviseur veiligheid bij de gemeente Utrecht - Projectcoördinator van de stichting Streetcornerwork
Actieve jongeren	<ul style="list-style-type: none"> - Jongerenwerker van jongerengroep Trendy - Hulpverlener van het buurthuis Galecop
Inactieve jongeren	<ul style="list-style-type: none"> - Zes jongeren uit Kanaleneiland

Tabel 3: Overzicht van de geïnterviewde actoren van de casestudie over het samenscholingsverbod.

De eerste categorie bestond uit twee journalisten, die werkten voor de kranten Trouw en AD/Utrechts Nieuwsblad. Deze kranten hebben verschillende imago's: Trouw wordt gezien als een krant die kwaliteit levert en AD Utrechts Nieuwsblad als een populaire krant. De verwachting was dat de journalisten zouden letten op verschillende aspecten bij het verslaan van de situatie rondom het samenscholingsverbod. Bij de interviews zijn vragen gesteld over hun verslaggeving. Voorbeelden daarvan waren: Waarom schreef je over het samenscholingsverbod? Met wie kwam je in contact? Welke rol speelden bestuurders en jongeren volgens jou bij de situatie rondom het

samenscholingsverbod? De verhalen die de journalisten vertelden stonden centraal bij de interviews. Daarom werden daarover ook vragen gesteld.

De bestuurders vormen de tweede categorie. De verwachting was dat ze afwijkende perspectieven hadden over de situatie rondom het samenscholingsverbod, omdat ze verschillende werkgevers hadden en werkzaam waren op verschillende niveaus. De wijkaccount en adviseur veiligheid hebben allebei een functie bij de gemeente, maar werken op verschillende niveaus: de wijkaccount op wijkniveau en de adviseur veiligheid op stadsniveau. De projectcoördinator is werkzaam voor de stichting Streetcornerwork, die in opdracht van de gemeente actief is in Kanaleneiland. Tijdens de interviews werden de bestuurders gevraagd wat hun functie inhield en hoe ze te maken kregen met de situatie. Andere vragen gingen over de rol die ze toeschreven aan journalisten en jongeren. Verder werden vragen gesteld naar aanleiding van wat de bestuurders tijdens de interviews aangaven.

De derde en vierde categorie zijn de actieve en inactieve jongeren. In deze casestudie zijn dat een hulpverlener, een jongerenwerker en zes jongeren uit Kanaleneiland. De hulpverlener en jongerenwerker zijn actieve jongeren, terwijl de zes jongeren uit Kanaleneiland inactieve jongeren zijn. De verwachting was dat de hulpverlener en de jongerenwerker andere jongeren zouden motiveren om hun tijd zinvol te besteden door bijvoorbeeld te studeren of een (bij)baan te zoeken. Een andere verwachting was dat inactieve jongeren zich meer op hun eigen leven zouden richten door naar vrienden aan te geven hoe het samenscholingsverbod hun leven beïnvloedde. Ze konden het bijvoorbeeld vervelend vinden dat ze niet met zijn vijven bij elkaar mochten staan. Aan jongeren werden vragen gesteld over hoe ze politiek actief werden en of ze zich vaker inzetten voor een politieke activiteit. Daarnaast werd hen gevraagd welke rol bestuurders en journalisten speelden bij de situatie rondom het samenscholingsverbod. Bij de interviews stond het perspectief van de jongeren centraal. Daarom werden er ook vragen gesteld over de verhalen die ze vertelden.

3.5 De burgerinitiatieven

De politieke jongerenorganisatie van de Democraten 66 (afgekort JD) en twee Friese moeders startten de burgerinitiatieven 'Vroeg op stap' en 'Vrij op stap'. In tegenstelling tot de Jonge Democraten dienden de moeders hun initiatief 'Vroeg op stap' in bij de Tweede Kamercommissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven. Beide initiatiefnemers wilden hun initiatief op de landelijke politieke agenda zetten. De burgerinitiatieven speelden zich daarom op landelijk niveau af. De Jonge Democraten haalde niet de benodigde 40.000 handgeschreven handtekeningen binnen en de moeders verzamelden met name elektronische handtekeningen. De burgerinitiatieven hadden daarom een beperkt bereik.

In tabel 4 staan de betrokken actoren die zijn geïnterviewd. De actoren zijn verdeeld over vijf categorieën: journalisten, bestuurders, actieve en inactieve jongeren, en overige actoren.

Categorie	Geïnterviewden
Journalisten	<ul style="list-style-type: none"> - Journaliste van NRC Handelsblad - Journalist van Metro - Journaliste van Volkskrant
Bestuurders	<ul style="list-style-type: none"> - Fries CDA-Kamerlid (Christen Democratisch Appèl) - Burgemeester van Kolummerland - Landelijke woordvoerder van Koninklijk Horeca Nederland - Beleidsmedewerker van de VVD (Volkspartij voor Vrijheid en Democratie)
Actieve jongeren	<ul style="list-style-type: none"> - Voorzitter van de Jonge Democraten (JD) 2007/2008 - Secretaris van de regio Haaglanden van de Jonge Democraten 2007/2008
Inactieve jongeren	<ul style="list-style-type: none"> - Drie vwo-scholieren - Een mbo-scholier
Overige actoren	<ul style="list-style-type: none"> - Twee Friese moeders

Tabel 4: Overzicht van de geïnterviewde actoren van de casestudie over de burgerinitiatieven.

Voor deze casestudie werden drie journalisten geïnterviewd. Ze werkten voor verschillende kranten: NRC Handelsblad en de Volkskrant worden gezien als kwaliteitskranten die dieper ingaan op onderwerpen dan populaire kranten zoals Metro. De verwachting was dat het type krant waarvoor de journalisten werkten van invloed zou zijn op hun verslaggeving van de situatie rondom de burgerinitiatieven. Tijdens de interviews werden aan de journalisten vragen gesteld over hun verslaggeving. Andere vragen waren gericht op hun perspectief op de rol die bestuurders en jongeren speelden bij de situatie. Daarnaast werden vragen gesteld over de verhalen die ze vertelden tijdens de interviews. De reconstructie van hun handelingsroutines en gezichtspunten stond immers centraal bij de interviews.

De vier bestuurders die voor deze casestudie zijn geïnterviewd vervullen verschillende functies: het Tweede Kamerlid werkt in de landelijke politiek, de burgemeester op gemeentelijk niveau en de beleidsmedewerker ondersteunt verschillende politici van de VVD (Volkspartij voor Vrijheid en Democratie). De woordvoerder is niet actief op politiek gebied, maar behartigt de belangen van een grote hoeveelheid horecaondernemers en werkt voor een vereniging die geraadpleegd kan worden door landelijke en regionale overheden. De verwachting was dat het perspectief van de bestuurders over de situatie rondom de burgerinitiatieven zou worden beïnvloed door hun onderlinge verschillen. Vragen die hen zijn gesteld gingen over de functie die ze vervulden en hoe ze bij de burgerinitiatieven betrokken raakten. Ook werden ze gevraagd welke rol ze toeschreven aan journalisten en jongeren. Wat de bestuursleden vertelden stond centraal. Daarom gingen bepaalde vragen over hun verhalen.

De actieve jongeren van deze casestudie waren lid van dezelfde politieke jongerenorganisatie, maar waren actief op verschillende niveaus en namen verschillende bestuursfuncties in. De voorzitter vervulde een functie binnen het landelijke bestuur van de Jonge Democraten en de secretaris was onderdeel van het regionale bestuur. De actieve jongeren hadden te maken met verschillende verantwoordelijkheden en speelden verschillende rollen bij de situatie rondom de burgerinitiatieven,

waardoor een gevarieerd beeld is ontstaan van hoe ze de situatie waarnamen. Aan de actieve jongeren werden vragen gesteld over waarom ze het initiatief 'Vrij op stap' startten en hoe ze daarbij waren betrokken. Andere vragen gingen over de rol die journalisten en bestuurders volgens hen speelden bij de situatie, en over de verhalen die ze naar voren brachten tijdens de interviews. Naast de actieve jongeren zijn vier inactieve jongeren geïnterviewd. Aan hen werd gevraagd of ze eerder politiek actief waren geweest en hoe ze in aanraking kwamen met de burgerinitiatieven 'Vrij op stap' en 'Vroeg op stap'. Daarnaast werden ze geïnterviewd over de rol die ze toeschreven aan journalisten en bestuurders en over wat ze vertelden tijdens de interviews.

De vijfde categorie bestaat uit de 'overige actoren', waartoe de moeders worden gerekend. Ze zijn benaderd ze voor een interview, omdat hun initiatief 'Vroeg op stap' aanleiding was voor de Jonge Democraten om het initiatief 'Vrij op stap' op te zetten. Tijdens het interview is de moeders gevraagd waarom ze het initiatief 'Vroeg op stap' startten en met welke mensen ze daardoor in contact gekomen waren. Daarnaast zijn vragen gesteld over de rol die journalisten, bestuurders en jongeren volgens hen speelden bij de burgerinitiatieven. Verder werden vragen gesteld over wat ze vertelden.

In totaal zijn 37 actoren voor dit onderzoek geïnterviewd: 14 actoren over de burgerinitiatieven 'Vroeg op stap' en 'Vrij op stap', 13 actoren over het samenscholingsverbod en 10 actoren over de 1040-urennorm. Per categorie zijn minstens twee actoren geïnterviewd om een gevarieerd beeld te krijgen van wat de perspectieven waren op de momenten dat de jongeren politiek actief werden. In de hoofdstukken 4, 5 en 6 worden de belangrijke aspecten besproken van wat de betrokken actoren tijdens de interviews hebben gezegd.

4. Casestudie 1: De 1040-urennorm

Onder welke omstandigheden werden jongeren politiek actief in de situatie rondom de 1040-urennorm? Welke rol speelden media en bestuurders daarbij? Om daarover meer te weten te komen worden de perspectieven van jongeren, journalisten en bestuurders vergeleken (paragrafen 4.2 tot en met 4.4). De conclusies die daaruit getrokken worden staan in paragraaf 4.5.

4.1 Chronologische beschrijving

In het voorjaar van 2006 werd de basisvorming afgeschaft. In de wet die dit mogelijk maakte werd gesteld dat 1000 uur voortaan de norm is. Ouders en de onderwijsinspectie klaagden dat jongeren steeds meer vrije uren en vakantieweken hadden. Scholen hadden moeite met het opvullen van vacatures en het zoeken van vervanging voor zieke leraren. In het najaar van 2006 overlegden gezamenlijke schoolbesturen met minister Van der Hoeven van Onderwijs en kwamen tot een bandbreedte van 1000 tot 1040 uur. Na een uitvoerige discussie binnen de Tweede Kamer diende Jan de Vries, Kamerlid voor Christen Democratisch Appèl (CDA) een voorstel voor een wetswijziging in om 1040 uur tot de norm te verheffen. Een Kamermeerderheid stemde hiermee in. Alleen Partij van de Arbeid (PvdA) en ChristenUnie stemden tegen. Vanaf augustus 2006 was 1040 uur de nieuwe norm. Ook andere onderwijsactiviteiten, zoals begeleid onderwijs onder schooltijd en onder de verantwoordelijkheid van bekwame personen, vielen daaronder. In het schooljaar 2006/2007 hadden scholen moeite om te voldoen aan de norm. Toen staatssecretaris Van Bijsterveldt van Onderwijs daarvan op de hoogte werd gesteld, dreigde ze met boetes. Met ingang van het schooljaar 2007/2008 troffen scholen allerlei maatregelen om de norm te halen. Voorbeelden daarvan zijn verplichte huiswerkuren en opvanguren. In november 2007 leidde de onvrede onder jongeren tot protesten in het hele land.

Het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) betoogde dat de onvrede het gevolg was van jongeren die onder begeleiding werden opgehokt in klaslokalen. Volgens het LAKS ging het ten koste van de kwaliteit van het onderwijs. De protesten begonnen op 12 november in Zwolle. Een paar dagen later, op 16 november, demonstreerden honderden jongeren in Groningen. Op 23 november demonstreerden ruim 20.000 jongeren in het hele land. Het grootste gedeelte van de jongeren demonstreerden vreedzaam, maar sommige jongeren gingen rellen. Bijvoorbeeld in Purmerend: jongeren blokkeerden het verkeer, gooiden eieren en staken vuurwerk af nadat een oproep via MSN was rondgestuurd en briefjes waren verspreid om in de kleine pauze te gaan demonstreren. Jongeren demonstreerden, omdat ze te veel lessen volgden, te lang op school zaten en nutteloze 'lessen' volgden. "Soms staat een biologieleeraar voor de klas, terwijl wiskunde op het programma staat", zei een van de demonstranten (Van den Akker & Kiene, 2007: 1). Andere jongeren hadden geen idee

waarom ze demonstreerden. De volgende dag presenteerde het LAKS een voorstel aan de Tweede Kamer waarbij niet een vaste norm, maar een bandbreedte van 880 tot 1040 uur met een gemiddelde van 960 uur werd gehanteerd.

Op 28 november liet het LAKS, uit onvrede over de uitkomst van het spoeddebat van de Tweede Kamer, via haar website weten dat de demonstratie op het Amsterdamse Museumplein doorging. Op 30 november demonstreerden daar ongeveer 15.000 jongeren tegen de norm. Om deel te nemen aan de demonstratie moesten jongeren onder de achttien zich registreren, laten fouilleren en een brief laten zien waarin ouders toestemming gaven om te demonstreren. Een deel van de jongeren nam plaats in de ordedienst om een bijdrage te leveren aan het handhaven van de orde onder de demonstrerende jongeren. DJ Giel Beelen praatte het programma aan elkaar om de kans te verkleinen dat jongeren zich verveelden of relletjes traptten. De demonstratie duurde een uur korter dan gepland. Ongeveer zestig jongeren werden opgepakt, omdat ze, naast het gooien van eieren en vuurwerkbommen ook nog ruiten insloegen.

Schoolbesturen waren van mening dat de onderwijskwaliteit niet verbeterde door het stellen van een norm. De kwaliteit van onderwijs was volgens hen niet uit te drukken in uren. Ze vonden dat de overheid scholen meer verantwoordelijkheid moest geven om nieuwe onderwijsvormen uit te proberen. Als scholen niet goed genoeg presteerden als gevolg van te weinig uren, dan kon de overheid altijd nog ingrijpen. Sommige schoolbesturen hadden begrip voor jongeren die demonstreerden: ze zaten onnodig opgesloten in klaslokalen zodat scholen de norm konden halen. Andere besturen stelden dat jongeren geen reden hadden om te demonstreren, omdat hun school al voldeed aan de norm en er niks veranderde in het lesrooster. De staatssecretaris zag geen reden om van de norm af te wijken. Eind november overlegde ze met de sectororganisatie van het voortgezet onderwijs, de VO-raad, en besloot ze de invulling van de 1040-urennorm iets te versoepelen. Scholen mochten 40 uur opvullen met activiteiten die niet voor alle scholieren verplicht waren. Kort daarna, op 28 november, hield de Tweede Kamer een spoeddebat op verzoek van GroenLinks-politicus Dibi, die zich aan de kant van het LAKS schaarde. Een Kamermeerderheid steunde de staatssecretaris. Alleen de PvdA en ChristenUnie waren nog niet geheel overtuigd.

Op 8 januari 2008 bleven zestien scholen onder het aantal verplichte uren, maar leverden wel goede resultaten. De staatssecretaris hield vast aan de uitgedeelde boetes die opliepen tot ruim twee ton. Ruim een week later, op 16 januari, vond een spoeddebat plaats waarin de Tweede Kamer aangaf de 1040-urennorm te handhaven en achter de boetes te staan die de staatssecretaris had uitgedeeld. Op 12 februari hield de VO-raad een ledenvergadering waarin scholen hun stem uitbrachten over het voorstel van de staatssecretaris om de norm iets te versoepelen. De 138 scholen die zich hadden aangemeld bij het platform 'Bewust Kiezen voor Kwaliteit', dienden samen met het LAKS een motie in bij de vergadering. Ze pleitten voor 960 uur in de onderbouw en 810 uur in de bovenbouw. De Algemene Onderwijsbond steunde deze motie en raadde zijn leden aan de motie te steunen. Enkele dagen later, op 14 februari, hield de Tweede Kamer een spoeddebat, waar de staatssecretaris werd verzocht een onderzoek te laten uitvoeren en alle betrokken partijen te laten

horen. Dat kwam overeen met de wens van de GroenLinks-politicus Dibi, die voorstander was van een wetenschappelijk onderbouwde norm.

Sommige journalisten beweerden dat het moeilijk was vast te stellen hoe het kwam dat de ene school de norm haalde en de andere niet. Volgens hen was het onduidelijk om hoeveel scholen het ging en tegen welke problemen zij aanliepen. Andere journalisten stelden dat de demonstrerende jongeren nauwelijks invloed hadden op de beleidsvorming van de overheid. Ze waren van mening dat een Kamermeerderheid het standpunt van de staatssecretaris steunde om de 1040-urennorm te handhaven en boetes uit te delen aan scholen die daar ver onder bleven. Volgens de journalisten waren de PvdA, ChristenUnie, GroenLinks en de SP niet helemaal overtuigd van dat standpunt.

4.2 Jongeren

In deze paragraaf staat de rol van jongeren bij de 1040-urennorm centraal. Aan de hand van de perspectieven van journalisten, bestuurders, actieve en inactieve jongeren wordt een beeld van de jongeren geschetst.

Het bestuur van het LAKS heeft in september 2007 vastgesteld dat jongeren een probleem hebben met de 1040-urennorm. Volgens de vicevoorzitter van het LAKS hebben scholen allerlei maatregelen ingevoerd om de norm te halen, waardoor jongeren slecht onderwijs hebben gekregen. Hij noemt als voorbeeld de 'ophokuren'. Hij zegt dat het uren zijn waarbij vele scholieren in een klaslokaal zitten zonder gekwalificeerde begeleiding. De journalisten, bestuurders en de actieve jongeren beschrijven hoe het LAKS het probleem onder de aandacht heeft gebracht. De vicevoorzitter stelt dat de bestuursleden van het LAKS tegen de media en staatssecretaris hebben gezegd dat jongeren gaan demonstreren als de norm niet wordt verlaagd. Eigenlijk hadden de bestuursleden nog niks voorbereid en wisten ze niet of jongeren de straat op zouden gaan. De vicevoorzitter en de voorzitter van een leerlingenraad geven aan dat de bestuursleden bij de demonstraties van jongeren zijn geweest en met jongeren contact hebben gehad via MSN.

De voorzitter van het LAKS, Sywert van Lienden, heeft een belangrijke rol gespeeld bij het onder de aandacht brengen van de 1040-urennorm, volgens bestuurders en journalisten. Ze beschrijven hem als een slimme jongen met een charismatische uitstraling, die zijn weg weet te vinden in de wereld van de media en politiek. Dat hebben ze opgemaakt uit de keren dat ze met hem te maken hebben gehad. De journalist van NRC Handelsblad herinnert zich dat Van Lienden een persconferentie heeft belegd en een uur na de afgesproken tijd is komen opdagen, omdat hij eerst het tv-programma 'Nova' te woord wilde staan om zeker te weten dat hij die avond in de uitzending zou worden opgenomen. Deze journalist vertelde ook dat Van Lienden na een spoeddebat de Kamerleden eerder sprak dan journalisten, omdat hij een bekend gezicht is voor hen.

De beleidsmedewerkster van de VO-raad beschrijft hoe Van Lienden een motie heeft ingediend tijdens een ledenvergadering om zijn mening over de norm aan scholen voor te leggen. Voorzitter van de VO-raad Sjoerd Slagter was daar niet blij mee, omdat de ledenvergadering besloten

was en Van Lienden de motie via één van de leden had moeten indienen. Volgens de beleidsmedewerkster was Slagter op andere momenten zeer te spreken over Van Lienden, omdat hij een goed verhaal had. De hoofdbestuurder van de Algemene Onderwijsbond zegt dat Van Lienden steun heeft gezocht bij de Algemene Onderwijsbond, omdat haar leden docenten zijn die te maken kregen met de norm. Van Lienden heeft de demonstrerende jongeren in een positief daglicht geprobeerd te zetten.

Het LAKS is van mening dat de 1040-urennorm een probleem vormt voor alle jongeren, maar de journalisten en een deel van de inactieve jongeren stellen dat het niet alle jongeren aangaat. De journalist van het AD Utrechts Nieuwsblad en een inactieve jongere geven aan dat jongeren van het vmbo te maken hebben gekregen met andere problemen zoals discriminatie en veiligheid. De journalist van NRC Handelsblad beweert dat de bestuursleden van het LAKS zich hard hebben willen maken voor zaken die ten nadele zijn van jongeren. Volgens hem heeft een deel van de jongeren niet voldaan aan deze beschrijving. Een deel van de jongeren zal geen probleem hebben gehad met de norm en zal geen reden hebben gehad om politiek actief te worden. De inactieve jongeren bevestigen dat: ze hebben niet gedemonstreerd, omdat de norm niet direct op hen van invloed is geweest. Het LAKS heeft het probleem groter gemaakt dan het is door haar mening onder de aandacht te brengen en de indruk te wekken dat alle jongeren vinden dat de norm zorgt voor slechts onderwijs.

De hoofdbestuurder en een deel van de inactieve jongeren verklaren dat jongeren niet weten waarom ze hebben gedemonstreerd. Een deel van de inactieve jongeren, de actieve jongeren, de hoofdbestuurder en de journalist van NRC Handelsblad beweren dat jongeren hebben gedemonstreerd om een leuke dag met hun vrienden te hebben. De journalist van AD Utrechts Nieuwsblad en de vicevoorzitter vinden dat het past bij de leeftijd van jongeren. De vicevoorzitter stelt dat inactieve jongeren niet hoeven te weten wat de 1040-urennorm inhoudt, zolang ze maar weten dat ze dingen kunnen veranderen door te demonstreren. De hoofdbestuurder vindt het wel belangrijk dat jongeren kennis van zaken hebben. Hij zegt dat hij af en toe lesgeeft en jongeren vraagt wie de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is. Volgens hem weten jongeren daar het antwoord niet op. Dat komt doordat deze jongeren geen media gebruiken, niet weten wat er in hun leefomgeving gebeurt en geen interesse hebben in politiek. De voorzitter geeft aan dat jongeren van zijn school wel wisten waarvoor ze demonstreerden, omdat ze vooraf over de norm zijn geïnformeerd.

Het is niet duidelijk of jongeren wisten waarvoor ze demonstreerden. Als inactieve jongeren niet weten wat de 1040-urennorm inhoudt, dan is het de vraag of ze voldoende kennis hebben om politiek actief te worden. Een deel van de inactieve jongeren zegt niet stil te hebben gestaan bij de mogelijkheid om te demonstreren. Ook wisten zij niet dat ze daardoor dingen kunnen veranderen. Bij actieve jongeren bestaat die kennis wel, omdat ze eerder politiek actief zijn geworden. De vicevoorzitter beweert voor zijn bestuurslidmaatschap actief lid te zijn geweest van het LAKS. De voorzitter stelt al twee jaar te zijn opgekomen voor de wensen van de jongeren van zijn school. Beide hebben geprobeerd met hun activiteiten invloed uit te oefenen op de beslissingen die bestuurders nemen.

Er kan weinig worden gezegd over hoe het komt dat jongeren massaal hebben gedemonstreerd tegen de norm. Volgens de hoofdbestuurder hebben jongeren niet de kennis in huis die ze nodig hebben om politiek actief te worden. Volgens actieve jongeren kunnen jongeren bij politiek worden betrokken door ze bij politieke onderwerpen te betrekken en te laten zien hoe ze hun stem kunnen laten horen. De inactieve jongeren vertellen dat jongeren de voorkeur hebben voor politieke onderwerpen die betrekking hebben op hun leefwereld. De journalisten en een deel van de inactieve jongeren stellen dat actieve jongeren weinig te maken krijgen met dat soort onderwerpen, waardoor het moeilijker voor ze is om andere jongeren bij politiek te betrekken.

4.3 Bestuurders

In deze paragraaf wordt besproken welke rol bestuurders speelden bij het politiek actief worden van jongeren in de situatie rondom de 1040-urennorm.

De bestuurders, de journalisten en de actieve jongeren stellen dat politici rekening behoren te houden met de wensen van hun achterban en kiezers. De hoofdbestuurder, de journalist van AD Utrechts Nieuwsblad en de actieve jongeren zijn van mening dat de staatssecretaris niet al te veel kan afwijken van het overheidsbeleid, omdat ze anders de steun kwijtraakt van haar achterban en kiezers. De hoofdbestuurder, de beleidsmedewerkster en de journalist van NRC Handelsblad beweren dat de oppositiepartijen op zijn gekomen voor de belangen van hun achterban door de woorden van het LAKS te verwerken in de vragen die ze hebben gesteld aan regeringspartijen.

Bij de situatie rondom de 1040-urennorm hebben de journalisten, de bestuurders, de actieve en de inactieve jongeren echter de indruk dat politici geen rekening hebben gehouden met de wensen van jongeren. Een van de inactieve jongeren beweert dat politici niet via de media hebben gereageerd op de demonstrerende jongeren. Daaruit maakt ze op dat politici niets doen met de wensen van jongeren. De journalist van AD Utrechts Nieuwsblad stelt dat rechtsgeoriënteerde partijen gewelddadige jongeren hebben gebruikt als argument om hun standpunt te onderbouwen dat demonstrerende jongeren niet serieus genomen moeten worden. Volgens zijn collega van NRC Handelsblad lijkt het alsof de staatssecretaris is bezwiken onder de druk van de demonstrerende jongeren. Hij zegt dat de staatssecretaris de 1040-urennorm heeft versoepeld na overleg met de VO-raad.

De bestuurders schetsen een tegenstrijdig beeld van de staatssecretaris. De hoofdbestuurder van de Algemene Onderwijsbond verklaart dat de staatssecretaris heeft gedreigd boetes uit te delen aan scholen die de norm niet halen. Volgens hem is dat een loos dreigement geweest, want de scholen hebben geen boetes gekregen. De beleidsmedewerkster geeft aan dat de staatssecretaris de onderwijsinspectie heeft afgestuurd op scholen om te controleren of ze genoeg uren geven. Als scholen niet hebben voldaan aan de norm, dan hebben ze daarvoor op hun kop gekregen. Deze scholen hebben dan ook een compliment gekregen voor het goede onderwijs dat ze geven, aldus de beleidsmedewerkster.

De verwachtingen die journalisten, bestuurders en jongeren hebben van politici blijken niet uit te zijn gekomen. Volgens hen hebben politici geen rekening gehouden met de wensen van jongeren. Politici hebben hun zaken geregeld achter gesloten deuren en zich vastgehouden aan het beleid van de partij die ze vertegenwoordigen om gezichtsverlies te voorkomen. Politici hebben met hun reacties negatieve signalen afgegeven aan jongeren. Daardoor kunnen jongeren minder vertrouwen hebben gehad in bestuurders en niet gemotiveerd zijn geweest om politiek actief te worden. Deze gedachte is tegengesteld aan de jongeren die hebben gedemonstreerd tegen de 1040-urennorm. Bij jongeren kunnen de negatieve signalen ook een bedreiging van hun belangen hebben gevormd waartegen ze in opstand moesten komen.

4.4 Journalisten

In deze paragraaf wordt de rol besproken die journalisten hebben gespeeld bij het politiek actief worden van jongeren in de situatie rondom de 1040-urennorm. Aan de hand van de perspectieven van bestuurders, actieve en inactieve jongeren, en journalisten wordt daarvan een beeld geschetst.

De journalisten zeggen op een objectieve manier verslag te hebben gedaan van de situatie rondom de 1040-urennorm door beide kanten van de situatie te belichten, geen ruimte te laten voor hun persoonlijke mening en niet al te betrokken te zijn bij de situatie. Dat is wat van journalisten wordt verwacht, maar uiteindelijk gebeurt dat vaak niet. Volgens de journalist van NRC Handelsblad berichten journalisten van kwaliteitskranten op een analytische wijze over de situatie, terwijl journalisten van populaire kranten meer aandacht besteden aan sappige details en roddels.

De bestuurders, journalisten en actieve jongeren hebben verschillende meningen over hoe journalisten verslag hebben gedaan van de situatie rondom de 1040-urennorm. De bestuurders, de journalist van AD Utrechts Nieuwsblad en de voorzitter van een leerlingenraad geven aan dat journalisten op een negatieve wijze hebben bericht over de situatie door jongeren te beschrijven als relschoppers. De hoofdbestuurder van de Algemene Onderwijsbond en de voorzitter van een leerlingenraad zeggen dat journalisten geen aandacht besteden aan de betekenis van de situatie en inspelen op de gevoelens van mensen. De bestuurders zijn van mening dat journalisten proberen meer mensen aan te trekken. De vicevoorzitter van het LAKS is het daarmee niet helemaal eens. Hij stelt dat journalisten een grote rol hebben gespeeld bij het op de been krijgen van jongeren. Volgens hem hebben ze dat gedaan door het LAKS neer te zetten als de officiële vertegenwoordiging van jongeren.

Het maakt niet uit hoe journalisten verslag hebben gedaan van de situatie rondom de 1040-urennorm. Bestuurders blijven media belangrijk vinden, omdat het voor hen kanalen zijn waarlangs ze jongeren kunnen bereiken. De journalist van NRC Handelsblad en de hoofdbestuurder van de Algemene Onderwijsbond zeggen dat GroenLinks, de SP en de Algemene Onderwijsbond gebruik hebben gemaakt van de media-aandacht die het LAKS kreeg, om hun boodschap over te brengen. De voorzitter van een leerlingenraad beweert dat jongeren via de media zijn te bereiken, omdat ze

televisie kijken en internet gebruiken. De aandacht die de media hebben besteed aan de situatie is de inactieve jongeren niet ontgaan. Twee van hen zeggen via de televisie en kranten op de hoogte te zijn gebracht van de situatie. Daarnaast verklaren twee andere inactieve jongeren dat hun ouders, leeftijdsgenoten en docenten hen hebben bijgepraat over de situatie.

Journalisten gaven eerst zelf aan dat zij op een objectieve wijze verslag hebben gedaan van de 1040-urennorm. Later veranderde hun mening en ook de bestuurders en de actieve jongeren gaven aan dat de journalisten een kant hebben gekozen. De hoofdbestuurder van de Algemene Onderwijsbond en een inactieve jongere stellen dat het bestuurders er niet van weerhoudt om via de media-aandacht van de actieve jongeren hun boodschap over te brengen. De voorzitter van een leerlingenraad en een deel van de inactieve jongeren beweren dat jongeren politieke informatie hebben opgedaan via de media. Jongeren kunnen de partijdigheid van de journalisten hebben opgemerkt en op hebben gevat als een bedreiging van hun belangen, omdat de situatie niet objectief werd weergegeven. Daardoor kunnen jongeren hebben gedemonstreerd tegen de norm.

4.5 Conclusie

De casestudie gaat over de omstandigheden waaronder jongeren hebben gedemonstreerd tegen de 1040-urennorm en welke rol bestuurders en journalisten daarbij hebben gespeeld. De bestuurders en journalisten hebben de bestaande gedachte, dat jongeren politiek inactief zijn, in stand gehouden.

De bestuurders en journalisten hebben een positief beeld van het LAKS en daarmee ook van actieve jongeren. De bestuurders hebben via de actieve jongeren geprobeerd te weten te komen wat inactieve jongeren bezighoudt en de bestuurders hebben via de actieve jongeren geprobeerd hun boodschap naar de inactieve jongeren over te brengen. De actieve jongeren hebben regelmatig contact gehad met de bestuurders en hebben met politieke activiteiten geprobeerd invloed uit te oefenen op de beslissingen die de bestuurders nemen. Alleen een kleine groep actieve jongeren is in aanraking gekomen met de bestuurders en heeft ontdekt hoe bestuurders inactieve jongeren hebben geprobeerd te bereiken.

Het LAKS en de actieve jongeren zijn het meest zichtbaar betrokken geweest bij de norm. Volgens hen waren jongeren ontevreden over de maatregelen die scholen invoerden om de 1040-urennorm te halen. Ze zaten daardoor met veel leerlingen tegelijk in een klaslokaal zonder gekwalificeerde begeleiding. De voorzitter van het LAKS, Sywert van Lienden, heeft een persoonlijk gezicht gegeven aan deze ontevredenheid onder jongeren. Hierdoor konden bestuurders, journalisten en inactieve jongeren zich iets bij het probleem voorstellen. Het LAKS lijkt niet de mening te hebben vertegenwoordigd van alle jongeren. Het perspectief dat het LAKS heeft op de situatie rondom de 1040-urennorm is gebaseerd op ervaringen die de bestuursleden van het LAKS hebben opgedaan op het vwo en bij hun politieke activiteiten. Het is niet zeker of het perspectief van de actieve jongeren overeenkomt met die van inactieve jongeren, omdat de inactieve jongeren andere ervaringen kunnen hebben opgedaan op bijvoorbeeld het vmbo.

De bestuurders en journalisten hebben een negatief beeld van de rol die politiek speelt in het leven van jongeren. Ook hebben ze een negatief beeld van hoe jongeren hebben gedemonstreerd in de situatie rondom de 1040-urennorm. Ze maken onderscheid tussen actieve en inactieve jongeren. Volgens de journalisten en een van de bestuurders weten jongeren niet waarom ze hebben gedemonstreerd. Ze zien het demonstreren als een voorbeeld van jeugdig gedrag en ze nemen dat gedrag niet serieus. De demonstrerende jongeren komen op de journalisten politiek inactief over.

Er is sprake van een opmerkelijke tegenstelling: jongeren hebben massaal gedemonstreerd, maar ze worden door de bestuurders en journalisten nog steeds gezien als politiek inactief. De actieve jongeren hebben geprobeerd het negatieve beeld van de demonstrerende jongeren te veranderen door steun te zoeken bij de Algemene Onderwijsbond, maar dat lijkt niet te hebben geholpen.

5. Casestudie 2: Het samenscholingsverbod

Centraal in dit hoofdstuk staan de omstandigheden waaronder jongeren politiek actief zijn geworden in de situatie rondom het samenscholingsverbod en de rol die media en bestuurders daarbij hebben gespeeld. In paragraaf 5.1 worden de gebeurtenissen rondom het samenscholingsverbod in chronologische volgorde beschreven. Daarna worden de rollen van jongeren, journalisten en bestuurders behandeld (paragrafen 5.2 tot en met 5.4). Bij de (buurt)jongeren wordt een onderscheid gemaakt tussen actieve jongeren die andere jongeren helpen een zinvolle invulling te geven aan hun leven en inactieve jongeren die gericht zijn op hun eigen leven en een groot deel van hun tijd doorbrengen op straat. In paragraaf 5.5 worden de perspectieven van de jongeren, journalisten en bestuurders met elkaar vergeleken.

5.1 Chronologische beschrijving

De Utrechtse wijk Kanaleneiland staat op de landelijke lijst van achterstandswijken. In deze wijk is extra geld gestoken om de problemen aan te pakken, maar ondanks deze investering is de wijk achteruit gegaan. In 2006 is bijvoorbeeld de criminaliteit met 23 procent gestegen.

In de week van 17 september 2007 ging een cameraploeg van het RTL programma '4 in het Land' naar Kanaleneiland, maar de cameraploeg werd meerdere keren de wijk uitgejaagd. Een week later, op 24 september, wilde de gemeente Utrecht een samenscholingsverbod invoeren. In reactie daarop wilde minister Ter Horst van Binnenlandse Zaken met burgemeesters bespreken welke bevoegdheden ze denken nodig te hebben om op te treden tegen jongeren die structureel afbreuk doen aan de veiligheid van de wijk. Zij pleitte ervoor burgemeesters meer mogelijkheden te geven om deze groep jongeren aan te pakken.

Op 5 oktober voerden de politie, de gemeente en justitie het samenscholingsverbod in. In Kanaleneiland werd een samenscholingsverbod ingevoerd voor zes maanden. Het samenscholingsverbod gold voor een groep van tachtig jongeren die werd gezien als de harde kern van overlastveroorzakers in de wijk. De politie overhandigde de jongeren een brief waarin stond dat ze niet in groepen op straat mochten staan. Als ze dat wel deden kregen ze een boete van 200 euro of een taakstraf. De gemeente liet hen ook weten dat het samenscholingsverbod niet gold voor andere wijkbewoners.

Jongerenwerkers waren blij met de invoering van het samenscholingsverbod: de harde kern jongeren werd hard aangepakt en andere jongeren werden niet meegetrokken. Jongeren uit Kanaleneiland vonden dat het samenscholingsverbod niet werkte. Volgens hen ging de wijk steeds verder achteruit en deden politici daar niets aan. Ze vertelden dat andere mensen op afstand bleven,

omdat die dachten dat ze gevaarlijk waren. De jongeren beweerden dat ze over één kam werden geschoren en dat de media negatief over hen berichtten.

Sommige journalisten beschreven Kanaleneiland als een wijk waar twee waarheden met elkaar botsten: volgens de gemeente en de politie leidde het samenscholingsverbod tot meer rust in de wijk, maar de jongeren geloofden daar niet in. Volgens een van de journalisten was het samenscholingsverbod een vaag begrip, omdat het onduidelijk was waarom jongeren niet mochten samenscholen in een groep groter dan drie personen. Andere journalisten begrepen de positie van de jongeren, omdat de politie niet bereid was hen uit te leggen waarom het samenscholingsverbod was ingevoerd, waarom ze camera's op hadden gehangen en waarom ze hekken hadden geplaatst.

Marokkaanse organisaties eisten op 15 oktober intrekking van het samenscholingsverbod, omdat kansarme jongeren door het verbod de criminaliteit werden ingetrokken. Ze konden de boetes voor samenscholing niet betalen. Vervolgens gingen ze over tot stelen om aan het benodigde geld te komen. Op 8 januari 2008 werd verslag gedaan van de mishandeling van twee agenten door een groep jongeren in Kanaleneiland. Beide agenten werden naar het ziekenhuis gebracht, maar hielden geen blijvend letsel over aan de mishandeling. Aan het einde van dezelfde maand, op 30 januari, werden extra camera's geplaatst en werden straatcoaches ingezet om te voorkomen dat jongeren politieagenten belaagden. Op 30 januari werd bekend dat het aantal aangiften van criminaliteit over 2007 met 6 procent was afgenomen.

De rechter oordeelde op 11 februari dat het samenscholingsverbod te streng gehandhaafd werd. Hij deed deze uitspraak nadat zeven jongeren hun aanhouding voor het overtreden van het samenscholingsverbod aanvochtten. Vijf van deze jongeren zaten een dag later vast voor andere vergrijpen. De rechter zei dat er onvoldoende bewijs was dat de jongeren de openbare orde in gevaar brachten. Hij stelde verder dat de politie, gemeente en justitie niet bevoegd waren om het samenscholingsverbod te handhaven.

In reactie op de uitspraak van de rechter werkte minister Ter Horst aan een wetsvoorstel om burgemeesters de bevoegdheid te geven preventief een samenscholingsverbod af te kondigen voor jonge criminele en overlastplegers in probleemwijken. Op 18 april kondigde burgemeester Wolfsen een nieuw plan aan om laat op straatlopende kinderen aan te pakken. De politie bracht samen met straatcoaches kinderen onder de 12 jaar thuis, die 's avonds laat zonder begeleiding op straat liepen.

5.2 Jongeren

In deze paragraaf wordt besproken welke rol jongeren hebben gespeeld bij het samenscholingsverbod. Dat wordt gedaan aan de hand van de perspectieven van journalisten, bestuurders, actieve en inactieve jongeren.

De senior adviseur veiligheid van de gemeente Utrecht en de wijkaccount van wijkbureau Zuidwest zeggen dat het samenscholingsverbod geldt voor een groep van tachtig jongeren. De

wijkaccount, de journaliste van het AD Utrechts Nieuwsblad en de projectcoördinator van de stichting Streetcornerwork noemen deze jongeren harde kern-jongeren of criminele jongeren. Ze beweren dat deze jongeren deelnemen aan criminele activiteiten. De adviseur veiligheid en de wijkaccount geven aan dat deze jongeren niet weten wat het verschil is tussen goed en fout. De projectcoördinator stelt dat deze jongeren niet weten hoe ze moeten omgaan met hun emoties, waardoor ze ruzie maken, ramen ingooien en mensen bedreigen. De projectcoördinator onderscheidt naast harde kern-jongeren ook hinderlijke en overlastgevende jongeren. Deze jongeren hoeven niet persoonlijk te worden begeleid en hebben baat bij groepsactiviteiten, omdat ze geen concrete hulpvragen hebben. De journaliste van AD Utrechts Nieuwsblad stelt dat er ook jongeren zijn die naar school gaan en werk hebben.

De adviseur veiligheid en de wijkaccount stellen dat niet alleen harde kern- of criminele jongeren, maar ook andere jongeren zijn beïnvloed door het samenscholingsverbod. De gemeente heeft daarbij een rol gespeeld. Een inactieve jongere en de hulpverlener van het buurthuis Galecop suggereren dat de gemeente onderscheid heeft gemaakt tussen jongeren uit Kanaleneiland en jongeren uit andere Utrechtse wijken door het samenscholingsverbod alleen in te voeren in Kanaleneiland. Volgens hen gaat de gemeente er vanuit dat jongeren uit Kanaleneiland geen weerstand bieden. De journalist van AD Utrechts Nieuwsblad en twee inactieve jongeren bevestigen het vermoeden van de adviseur veiligheid en de wijkaccount. De twee inactieve jongeren stellen dat jongeren niet in groepjes op straat mogen staan en met de nek worden aangekeken.

De jongerenwerker van jongerengroep Trendy en een inactieve jongere suggereren dat jongeren een negatief zelfbeeld krijgen doordat ze worden aangesproken met 'Marokkanen' en 'hangjongeren'. Eén inactieve jongere en de hulpverlener geven aan dat jongeren uit Kanaleneiland niet opkomen voor zichzelf. In tegenstelling tot hun 'blanke' leeftijdsgenoten uit andere wijken zijn ze niet hoogopgeleid, hebben ze het idee dat bestuurders niet naar hen luisteren en houden ze zich bezig met financiële problemen. Twee inactieve jongeren en de jongerenwerker zijn van mening dat jongeren uit Kanaleneiland niet praten over politiek. De jongerenwerker en de journalist van AD Utrechts Nieuwsblad beweren dat deze jongeren zich niet bezighouden met politiek, omdat politiek actief zijn hen teveel moeite kost en ze de taal van bestuurders niet begrijpen.

De wijkaccount stelt dat het negatieve zelfbeeld van invloed is op de ontwikkeling van jongeren: ze worden onzeker en raken gefrustreerd. Volgens hem nemen jongeren een slachtofferhouding aan en gedragen ze zich naar het beeld dat anderen van hen hebben. De journalist van Trouw geeft aan dat jongeren het negatieve zelfbeeld gebruiken als excuus om zich agressief te gedragen. De jongerenwerker beweert dat jongeren agressief worden, omdat ze zich willen bewijzen tegenover leeftijdsgenoten.

De inactieve jongeren geven aan dat jongeren geen afwijkend gedrag vertonen. Twee van hen zeggen dat het in de Marokkaanse cultuur heel normaal is dat jongeren in groepen op straat staan. Voor hen is de straat de plek waar ze vrienden ontmoeten en op de hoogte blijven van wat er gebeurt in hun omgeving. De projectcoördinator zegt dat de meeste criminele jongeren van Marokkaanse afkomst zijn. Deze jongeren moeten volgens hem individueel worden begeleid, maar

hun familie staat daar niet voor open. De families schamen zich en houden zichzelf voor dat alles goed gaat met de jongeren. De journalisten zijn van mening dat deze jongeren niet worden gesteund thuis, geen personen hebben in hun omgeving die ze vertrouwen, niet naar school gaan en dat ze de verkeerde vrienden hebben.

Sinds het samenscholingsverbod is ingevoerd hebben bestuurders en journalisten allerlei namen toegekend aan jongeren. Jongeren hebben een negatief zelfbeeld gekregen, waardoor ze onzeker zijn geworden, gefrustreerd zijn geraakt en zich agressief hebben gedragen. De jongeren houden de bestuurders en journalisten verantwoordelijk voor het creëren van een negatief beeld en ze zetten zich daartegen af. Jongeren moeten daardoor een grote afstand overbruggen om zich in te kunnen zetten voor politieke activiteiten.

5.3 Bestuurders

De rol die bestuurders hebben gespeeld bij het samenscholingsverbod staat centraal in deze paragraaf. Om te kunnen bepalen wat hun rol is worden de perspectieven van journalisten, bestuurders, actieve en inactieve jongeren beschreven.

De journaliste van AD Utrechts Nieuwsblad geeft aan dat de gemeente enerzijds wel en anderzijds geen rekening heeft gehouden met jongeren. De journaliste van AD Utrechts Nieuwsblad zegt dat het goed is dat de gemeente initiatieven voor jongeren heeft opgezet, zoals de groep 'Van en Voor Jongeren'. Ze vraagt zich af of daarmee jongeren worden bereikt die deelnemen aan criminele activiteiten. De journalist van Trouw, de adviseur veiligheid en drie inactieve jongeren zijn van mening dat de gemeente geen rekening heeft gehouden met jongeren. De drie inactieve jongeren stellen dat de gemeente niks heeft gedaan met de ideeën die jongeren naar voren hebben gebracht, zoals het opknappen van het buurthuis Galecop.

De journalist van Trouw, twee inactieve jongeren en de hulpverlener stellen dat het samenscholingsverbod is ingevoerd om de inwoners van Kanaleneiland gerust te stellen en om iets te doen aan de criminaliteit en overlast. De hulpverlener suggereert dat niet alle jongeren op de lijst van tachtig harde kern jongeren verantwoordelijk zijn geweest voor de overlast en criminaliteit, omdat een gedeelte van hen niet meer in Kanaleneiland woonde of zijn leven al had gebeterd. De journalist van Trouw en de adviseur veiligheid beweren dat de gemeente zonder het samenscholingsverbod niet kan optreden tegen overlastgevende en criminele jongeren, omdat ze niet als groep voor de rechter kunnen worden gebracht. De adviseur veiligheid geeft aan dat de gemeente deze jongeren het moeilijk heeft willen maken. Drie inactieve jongeren en de hulpverlener zeggen dat de gemeente jongeren in de problemen heeft gebracht door boetes op te leggen: de meeste jongeren hebben niet genoeg geld om de boete te betalen en zoeken andere manieren om aan geld te komen. Als jongeren nog niet crimineel of overlastgevend waren, dan zijn ze het volgens hen door de boetes wel geworden.

De wijkaccount geeft aan dat verschillende welzijnsorganisaties actief zijn in Kanaleneiland, omdat jongeren verschillende soorten problemen hebben. De journalist van Trouw stelt dat jongeren niet weten bij welke welzijnsorganisatie ze kunnen aankloppen met hun problemen. Hij beweert dat welzijnsorganisaties niet communiceren met elkaar, waardoor ze niet op de hoogte zijn van de problemen die jongeren hebben en de problemen niet worden opgelost. De adviseur veiligheid zegt dat welzijnsorganisaties moeite hebben gehad met verkrijgen van inzicht in de problemen van jongeren. Twee inactieve jongeren brengen naar voren dat ze tevreden zijn over welzijnsmedewerkers, omdat hun verhalen vertrouwelijk blijven en ze leuke activiteiten organiseren. Voorbeelden van deze activiteiten zijn voetballen, naar het strand gaan of een film kijken. Eén inactieve jongere noemt een minder goede kant van welzijnsmedewerkers: ze komen niet uit Kanaleneiland en weten niet waarmee jongeren te maken krijgen.

De jongerenwerker suggereert dat welzijnsmedewerkers niet bereid zijn lange dagen te maken en jongeren laten vallen zodra ze de subsidie van de gemeente hebben ontvangen. Hij zegt dat welzijnsmedewerkers niet durven toe te geven dat ze de jongerenwerker vragen hoe ze met de jongeren om moeten gaan en dat ze zijn werkwijze overnemen. Volgens hem doen welzijnsmedewerkers geen dingen die niet in overeenstemming zijn met het beleid van de gemeente, omdat de gemeente niet is gediend van mensen die haar tegenwerken. De wijkaccount stelt dat de gemeente de welzijnsorganisaties aanstuurt. De projectcoördinator zegt dat de stichting Streetcornerwork is ingeschakeld door de gemeente. Hij zegt dat hij de communicatie met andere organisaties overlaat aan de gemeente, omdat hij niets wil doen waar de gemeente geen voorstander van is. Volgens hem heeft de gemeente Kanaleneiland uitgeroepen tot urgentiegebied, zodat jongeren sneller geholpen kunnen worden.

De wijkaccount geeft aan dat er binnen het wijkbureau Zuidwest meer samenhang is gerealiseerd tussen de verschillende afdelingen, zodat inwoners van Kanaleneiland weten waar ze met hun vragen terecht kunnen. Volgens de wijkaccount is dat belangrijk, omdat een groot deel van deze inwoners allochtoon is en weinig in aanraking komt met het wijkbureau. De adviseur veiligheid brengt naar voren dat er regelmatig discussies zijn geweest tussen afdelingen binnen de gemeente, omdat iedere afdeling de problemen in Kanaleneiland op een andere manier wil oplossen. De ene afdeling wil dat alleen criminele jongeren worden aangepakt, terwijl een andere afdeling voorstander is van een aanpak waarbij alle jongeren in ogenschouw worden genomen.

De journaliste van AD Utrechts Nieuwsblad zegt dat het effect van het samenscholingsverbod moeilijk in kaart te brengen is. Volgens de journalist van Trouw beweert de gemeente dat de criminaliteit in Kanaleneiland is gedaald, maar geeft ze niet aan wat het streefniveau is. De wijkaccount geeft aan dat het effect van het samenscholingsverbod nog onderzocht moet worden, omdat het een nieuwe maatregel is. De projectcoördinator suggereert dat het sinds de invoering van het samenscholingsverbod rustiger is geworden op straat. Hij stelt dat het komt doordat jongeren weten dat het veroorzaken van overlast gevolgen heeft en jongeren in andere delen van Utrecht actief zijn geworden. Daar hebben ze mensen bedreigd en auto's gekraakt. De adviseur veiligheid brengt naar voren dat inwoners van Kanaleneiland sinds de invoering van het samenscholingsverbod aangifte

durven doen van overlast. Hij beweert dat het samenscholingsverbod niet erg effectief is geweest, omdat zestig van de tachtig harde kern-jongeren nog steeds overlastgevend en crimineel zijn.

De jongerenwerker geeft aan dat hij is opgegroeid in Kanaleneiland. Hij stelt dat groepen jongeren al voor de invoering van het samenscholingsverbod werden gevraagd uit elkaar te gaan als ze overlast veroorzaakten. Toen kregen deze jongeren geen boetes. Vier inactieve jongeren zijn het erover eens dat het samenscholingsverbod niet effectief is geweest. Ze zeggen dat ze bestuurders niet serieus nemen. De journaliste van AD Utrechts Nieuwsblad beschrijft wat ze heeft gezien op de beelden van bewakingcamera's: jongeren verspreiden zich zodra de politie op hen afkomt en ze gaan bij elkaar staan zodra de politie weg is. Ze is van mening dat het samenscholingsverbod een vergaande maatregel is, omdat de jongeren een boete krijgen zonder een strafbaar feit te hebben gepleegd. De journalist van Trouw vindt het goed dat een aantal jongeren naar de rechter is gestapt om de opgelegde boete aan te vechten. De projectcoördinator beweert dat de politie na de uitspraak van de rechter geen grip meer heeft gehad op de jongeren, omdat de jongeren weten dat de rechter aan hun kant staat. De adviseur veiligheid suggereert dat de politie na de uitspraak van de rechter niet heeft opgetreden tegen overlastgevende en criminele jongeren zonder dat er een aanleiding was.

Het is onduidelijk waarom de gemeente het samenscholingsverbod heeft ingevoerd en of ze bij de invoering van het samenscholingsverbod rekening heeft gehouden met jongeren. De journalisten zijn voorzichtig met het doen van uitspraken over het effect van het samenscholingsverbod. Twee bestuurders spreken zichzelf tegen. Dat kan komen doordat het samenscholingsverbod een nieuwe maatregel is waaraan risico's kleven en ze gezichtsverlies willen voorkomen. De bestuurders geven toe dat er problemen waren, maar beweren dat die zijn opgelost. De jongeren noemen een aantal positieve kanten van welzijnsmedewerkers, maar benadrukken dat de invloed van de gemeente op deze welzijnsmedewerkers groot is. De meeste actieve en inactieve jongeren nemen bestuurders niet serieus en zijn uitgesproken tegenstanders van het samenscholingsverbod. Ze nemen de bestuurders kwalijk dat ze door het samenscholingsverbod in een moeilijke situatie terecht zijn gekomen. Volgens een van de bestuurders is dat ook de bedoeling geweest. Er is een grote afstand tussen jongeren en bestuurders. Journalisten houden zich op de vlakte. Daardoor worden jongeren niet voorzien van de prikkels die ze nodig hebben om hun wantrouwen in bestuurders te boven te komen en politiek actief te worden.

5.4 Journalisten

Welke rol hebben journalisten gespeeld bij het samenscholingsverbod? Om deze vraag te kunnen beantwoorden worden de perspectieven van journalisten, bestuurders, actieve en inactieve jongeren met elkaar vergeleken.

De journaliste van AD Utrechts Nieuwsblad zegt dat ze over het samenscholingsverbod heeft geschreven, omdat Kanaleneiland een van de prachtwijken is geweest van minister Vogelaar voor

Wonen, Werken en Integratie. De media hebben verslag gedaan van het samenscholingsverbod omdat het een nieuwe maatregel is die de gemeente Utrecht heeft ingevoerd, aldus de journalisten, de wijkaccount en de adviseur veiligheid. De wijkaccount en de adviseur veiligheid geven aan dat Kanaleneiland een negatief imago heeft, omdat de wijk bekend staat als een achterstandswijk. De adviseur veiligheid stelt dat de gemeente de positieve kanten van de wijk heeft geprobeerd over te dragen. De media hebben daarvoor echter geen oog gehad, omdat het niet past bij het negatieve imago van de wijk. De hulpverlener beweert dat bestuurders de positieve kanten van de wijk niet naar voren brengen, omdat de media meer aandacht besteden aan negatief nieuws.

De journalist van Trouw, de wijkaccount, de adviseur veiligheid en één inactieve jongere beweren dat de media de situatie rondom het samenscholingsverbod groter hebben gemaakt dan die werkelijk is. De wijkaccount, twee inactieve jongeren en de actieve jongeren beschrijven de volgende situatie: een tv-ploeg doet in Kanaleneiland verslag van het samenscholingsverbod. Ze rijdt langs een groep jongeren en legt hen vast op camera. De jongeren negeren de tv-ploeg. Ze rijdt nog een keer langs de groep jongeren en iemand van de tv-ploeg steekt zijn middelvinger op. De jongeren raken geïrriteerd, nemen de spullen van de tv-ploeg af en slaan op de auto in. Vervolgens suggereert de tv-ploeg dat ze is aangevallen door jongeren.

De projectcoördinator verklaart dat de media niet aangeven vanuit welke invalshoek ze verslag doen van het samenscholingsverbod. Hij zegt dat de jongeren, die door medewerkers van de stichting Streetcornerwork zijn begeleid, negatief in het nieuws zijn geweest. De projectcoördinator beschrijft een situatie waarbij de media jongeren met de camera hebben vastgelegd en hen hebben afgeschilderd als harde kern-jongeren, terwijl ze geen vlieg kwaad hebben gedaan. Toen jongeren daarachter kwamen zijn ze kwaad geworden, omdat ze niet wilden dat hun familie een verkeerde indruk kreeg van hen. De projectcoördinator stelt dat deze gebeurtenis de vertrouwensrelatie tussen welzijnsmedewerkers en jongeren heeft geschaad. Sindsdien bepaalt de gemeente of de stichting er goed aan doet om de media te woord te staan. Ook de wijkaccount zegt dat de gemeente bepaalt of welzijnsorganisaties de media te woord staan. Volgens hem komt dat doordat het samenscholingsverbod een politiek gevoelig onderwerp is. Het is een nieuwe maatregel waarvan de risico's niet bekend zijn. De journalist van Trouw beweert dat de media genoeg nemen met informatie die hen vanuit de politiek wordt verstrekt en dat de media geen kritische houding aannemen. De wijkaccount suggereert dat de media een verhaal moeten hebben waarmee ze zendtijd of een krantenpagina kunnen vullen.

De adviseur veiligheid geeft aan dat de media het samenscholingsverbod groter hebben gemaakt dan het werkelijk is, waardoor het effect van het samenscholingsverbod groter overkomt op mensen dan het werkelijk is. Hij verklaart dat het effect van het samenscholingsverbod niet zo groot is, omdat zestig van de tachtig harde kern-jongeren niet door het samenscholingsverbod zijn bereikt. De actieve jongeren en vijf inactieve jongeren zijn van mening dat de media een negatief beeld schetsen van jongeren en dat mensen dat beeld overnemen. Een inactieve jongere beschrijft hoe een vrouw haar tas dichter tegen haar aandrukt als ze hem voorbij loopt. Twee inactieve jongeren stellen dat soort gedrag van mensen te negeren. Als ze echter vaker worden geconfronteerd met dat soort

gedrag kunnen ze zich niet inhouden en worden ze boos. Een andere inactieve jongere zegt dat mensen zich niet veilig voelen in Kanaleneiland. De hulpverlener beweert dat het negatieve beeld dat mensen hebben van jongeren uit die wijk ervoor zorgt dat jongeren agressief worden en hun baan kwijt raken.

De meeste jongeren schrijven een negatieve rol toe aan de media en bestuurders: de media hebben alleen aandacht voor negatief nieuws en bestuurders proberen zoveel mogelijk van deze aandacht naar zich toe te trekken. Een bestuurder zegt dat hij de positieve kanten van Kanaleneiland heeft benadrukt, maar dat de media daar geen aandacht aan besteden. Jongeren hebben minder vertrouwen in de politieke informatie die ze via de media opdoen en in de beslissingen die bestuurders nemen. Ze zullen minder snel politiek actief worden. Het kan ook zijn dat jongeren de negatieve informatie van de media zien als een bedreiging en zich willen inzetten.

5.5 Conclusie

Halverwege september 2007 zijn er in Kanaleneiland meerdere confrontaties geweest tussen jongeren uit deze buurt en een tv-ploeg. Naar aanleiding daarvan hebben media een negatief beeld geschetst van de buurtjongeren: deze jongeren nemen niet de moeite om zich bezig te houden met politiek en ze begrijpen de taal van politiek niet. De bestuurders hebben het beeld van de media overgenomen. Ze hebben een deel van de buurtjongeren neergezet als harde kern-jongeren die crimineel en overlastgevend zijn. De media hebben het beeld van deze groep buurtjongeren bevestigd. Volgens hen wordt deze groep buurtjongeren niet gesteund thuis, gaan de jongeren niet naar school en hebben ze de verkeerde vrienden, waardoor ze deelneemt aan criminele activiteiten. Niet alleen deze groep buurtjongeren, maar ook andere buurtjongeren hebben dat negatieve beeld opgepikt en hebben een negatief zelfbeeld ontwikkeld. De buurtjongeren nemen een grote afstand waar tussen hen en de bestuurders.

De journalisten bevestigen het beeld dat de buurtjongeren hebben van de bestuurders. Ze brengen naar voren dat de bestuurders geen rekening hebben gehouden met de buurtjongeren, omdat welzijnsorganisaties niet weten welke buurtjongeren door welke organisaties worden begeleid en de buurtjongeren weten niet bij welke organisatie ze terecht kunnen met hun problemen. Eén van de bestuurders schetst hetzelfde beeld: welzijnsorganisaties hebben moeite gehad met het krijgen van inzicht in de problemen van buurtjongeren. De journalisten en bestuurders hebben dus een negatief beeld van de buurtjongeren en de bestuurders, waardoor de buurtjongeren een negatief beeld hebben gekregen op de situatie rondom het samenscholingsverbod en het negatieve beeld dat de buurtjongeren hebben op de bestuurders is bevestigd. De situatie kan ook op een andere manier worden geïnterpreteerd. De journalisten en een bestuurder brengen namelijk naar voren dat de bestuurders alleen tegen de overlastgevende en criminele jongeren hebben kunnen optreden door het samenscholingsverbod in te voeren. Dat betekent dat het samenscholingsverbod geen teken hoeft te

zijn dat bestuurders geen rekening hebben gehouden met jongeren en dat het beeld dat journalisten hebben geschetst van de bestuurders onvolledig is.

De journalisten en bestuurders hebben een negatief beeld geschetst van de situatie rondom het samenscholingsverbod, wat ervoor heeft gezorgd dat de buurtjongeren de houding hebben aangenomen van een slachtoffer en overkomen als niet politiek betrokken. De journalisten en een bestuurder hebben weinig aandacht besteed aan de alternatieve interpretatie van de situatie, waardoor de buurtjongeren deze interpretatie niet hebben overgenomen.

6. Casestudie 3: De burgerinitiatieven

In dit hoofdstuk wordt besproken onder welke omstandigheden jongeren politiek actief zijn geworden in de situatie rondom de burgerinitiatieven 'Vroeg op stap' en 'Vrij op stap'. Ook wordt ingegaan op de rol die media en bestuurders daarbij hebben gespeeld. De situatie wordt eerst chronologisch beschreven (paragraaf 6.1). Daarna worden de rollen van journalisten, bestuurders en jongeren beschreven in de paragrafen 6.2 tot en met 6.4. Deze beschrijvingen worden met elkaar vergeleken en de conclusies die daaruit getrokken worden staan in paragraaf 6.5.

6.1 Chronologische beschrijving

In februari 2007 startten twee Friese moeders het burgerinitiatief 'Vroeg op stap'. Ze pleitten voor het landelijk regelen van vroegere horecasluitingstijden, zodat jongeren minder drinken en hun dag frisser beginnen. De buurman van de moeders lanceerde een website waar bezoekers het initiatief met een digitale handtekening konden steunen. De Jonge Democraten (JD), de jongerenorganisatie van D66, waren tegen het idee van de moeders. Zij vonden dat horecaondernemers zelf moeten kunnen bepalen wanneer ze openen en sluiten. Volgens hen konden bezoekers daardoor verspreid over de avond vertrekken en zou er meer rust op straat zijn. De Jonge Democraten wilden hun standpunten door middel van het burgerinitiatief 'Vrij op stap' op de agenda van de Tweede Kamer zetten. Op 21 januari 2008 lanceerden zij een website waar bezoekers een formulier konden downloaden om het initiatief te steunen.

De politieke jongerenorganisaties van de PvdA, VVD en GroenLinks waren ook tegen de plannen van de moeders. Daaraan gaven ze uiting door een website op te richten onder de namen 'Vrij uitgaan' en 'Laat op stap'. Volgens hen was het een public statement en haalden ze geen handtekeningen op om een burgerinitiatief in te kunnen dienen. Het Friese CDA-Kamerlid Joop Atsma zag wel wat in het de plannen van de moeders en plaatste zijn handtekening. Op 18 maart dienden de moeders hun initiatief in bij de Tweede Kamercommissie voor de Verzoekschriften en Burgerinitiatieven.

Op 17 april liet de commissie voor de Verzoekschriften en Burgerinitiatieven aan de moeders weten dat hun initiatief niet voldeed aan alle voorwaarden. De moeders hadden digitale handtekeningen verzameld in plaats van handgeschreven handtekeningen. De commissie stelde voor hun initiatief over te dragen aan de Tweede Kamercommissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Ook het burgerinitiatief van de Jonge Democraten voldeed niet aan de voorwaarden, omdat zij niet genoeg handtekeningen hadden verzameld. Ze dienden daarom hun initiatief niet in.

De moeders gaven de hoop niet op. Halverwege mei gingen de moeders langs bij politici om aandacht te vragen voor hun initiatief. Eind mei presenteerden ze hun plannen tijdens een

spoeddebat in de Tweede Kamer. Of hun moeite beloond zou worden viel nog te bezien omdat de bestuurders niet eensgezind waren over het initiatief. Voormalig VVD-politicus Frits Bolkestein steunde het initiatief. Christelijke politici stonden ook achter het initiatief. Het vervroegen van horecasluitingstijden zag de PvdA echter niet als een oplossing om jongeren van alcohol af te houden. Koninklijk Horeca Nederland was het gedeeltelijk eens met de moeders: de overheid moest strenger optreden tegen alcoholmisbruik van jongeren onder de zestien jaar. Volgens Koninklijke Horeca Nederland dragen ouders verantwoordelijkheid voor het op tijd thuiskomen van de jongeren en niet de horeca. Journalisten stelden dat jongeren niets moesten hebben van de plannen van de moeders en dat ze tegenacties startten op netwerksites zoals 'Hyves'. Ze suggereerden dat er over het vervroegen van horecasluitingstijden veel werd gediscussieerd. Ze zeiden dat er zowel voor- als tegenstanders waren.

Op 18 juni stuurden minister Klink van Volksgezondheid en minister Rouvoet van Jeugd en Gezin een brief aan de moeders. Daarin stond dat er onvoldoende draagvlak was voor een landelijke regeling van de horecasluitingstijden, maar dat er wel een beleid zou worden ontwikkeld om jongeren vroeger te laten stappen. De Tweede Kamer nam het initiatief in behandeling op 9 oktober. Ze was van mening dat gemeentes de mogelijkheid moeten hebben om de horecasluitingstijden te koppelen aan leeftijdsgrenzen.

6.2 Jongeren

In deze paragraaf wordt beschreven welke rol jongeren hebben gespeeld bij de burgerinitiatieven. Dat wordt gedaan aan de hand van de perspectieven van bestuurders, journalisten, moeders, actieve en inactieve jongeren.

De landelijke voorzitter- en de regionale secretaris van de Jonge Democraten beweren dat de meeste jongeren van mening zijn dat ze geen invloed kunnen uitoefenen op de politiek en dat politici oude mannen zijn die hun beloften niet nakomen. Twee inactieve jongere geven aan dat jongeren kunnen stemmen of actie voeren om invloed uit te oefenen op de politiek. Eén van hen stelt dat niet te doen, omdat het haar te veel tijd en moeite kost. De voorzitter is van mening dat de meeste jongeren wel interesse hebben in politiek, maar dat ze niet weten hoe ze politiek actief kunnen worden. De secretaris zegt dat jongeren niet weten hoe de politieke wereld in elkaar zit. Twee inactieve jongeren zeggen dat ze zich niet bezighouden met politiek en geen interesse hebben in politiek. Eén inactieve jongere stelt de politieke taal niet te begrijpen en één andere inactieve jongere zegt dat politici te serieus zijn.

Drie inactieve jongeren zeggen dat ze in aanraking zijn gekomen met politiek via het schoolvak Maatschappijleer en via hun ouders. Deze jongeren beweren op een rij te hebben gezet wat de standpunten zijn van de verschillende politieke partijen. Twee van deze jongeren suggereren dat ze daardoor voldoende kennis hebben om een keuze te maken tussen de partijen. Daarover is één van deze jongeren minder zeker, omdat ze zich niet herinnert wat de standpunten van de partijen

zijn. De voorzitter en secretaris zijn opgegroeid met politiek. De voorzitter zegt dat zijn moeder gemeenteraadslid is geweest van D66 en dat hij daardoor mensen heeft leren kennen in de politieke wereld. Hij zegt in de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2006 stage te hebben gelopen bij D66-Kamerlid Boris van der Ham. Na het opdoen van deze ervaring is hij enthousiast geworden en heeft hij zich ingezet voor de Jonge Democraten. De secretaris zegt op vijftienjarige leeftijd het 'Vragenuurtje' te hebben gekeken en het eens te zijn met de standpunten van D66. In aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2006 heeft ze zich voor het eerst ingezet voor een activiteit van de Jonge Democraten: ze heeft geflyerd met D66-Kamerlid Alexander Pechtold. Hij heeft haar een hand gegeven en haar gevraagd hoe het gaat. Daardoor is ze enthousiast geworden en heeft ze zich vaker ingezet voor de activiteiten van de Jonge Democraten.

De voorzitter en de secretaris zijn het erover eens dat het belangrijk is dat jongeren bij politiek worden betrokken. Ze beweren dat de Jonge Democraten daarom campagnes als 'Vrij op stap' opzet en debatten organiseren met andere politieke jongerenorganisaties. De secretaris geeft aan dat één politieke jongerenorganisatie niet altijd welkom is op middelbare scholen of universiteiten, omdat er dan maar één politieke denkwijze is vertegenwoordigd. Ze is van mening dat jongeren niet lid hoeven te worden van de Jonge Democraten, maar dat ze wel moeten weten hoe ze politiek actief kunnen worden. Volgens haar kunnen jongeren zich op verschillende manieren inzetten voor politieke doeleinden: door hun stem uit te brengen, door lid te worden van politieke jongerenorganisaties of door zich in te zetten voor een sociale beweging die bijvoorbeeld opkomt voor de rechten van de mens.

De journaliste van NRC Handelsblad stelt dat jongeren nauwelijks hun stem hebben laten horen. De journalist van Metro zegt dat jongeren hebben laten weten dat ze zelf willen bepalen hoe laat ze uitgaan door een website de lucht in te gooien. De journaliste van de Volkskrant beweert dat jongeren dat standpunt ook naar voren hebben gebracht op de netwerksite 'Hyves'. De voorzitter geeft aan dat de Jonge Democraten 'Vrij op stap' zijn gestart om ervoor te zorgen dat jongeren bij politiek worden betrokken en om ervoor te zorgen dat het initiatief 'Vroeg op stap' van de moeders komt te vervallen. De secretaris zegt dat het landelijke bestuur van de Jonge Democraten een mail heeft gestuurd naar alle regionale afdelingen met de vraag hoe ze tegenover het opzetten van een anti-initiatief staan.

De moeders suggereren dat de Jonge Democraten 'Vrij op stap' zijn gestart, omdat het voor de media interessant is om daarover een verhaal te schrijven. Ze verklaren dat deze jongeren beschikken over meer financiële middelen en gebruik maken van een bestaand netwerk van contacten. De moeders en de journaliste van NRC Handelsblad stellen dat jongeren meer ervaren zijn in het gebruik van nieuwe media voor bijvoorbeeld het verzamelen van handtekeningen. Een Fries CDA-Kamerlid is van mening dat de Jonge Democraten 'Vrij op stap' hebben opgezet om hun standpunt naar andere mensen over te brengen. De secretaris vertelt dat iedere afdeling van de Jonge Democraten handtekeningen heeft opgehaald in de grote steden van zijn eigen regio. De voorzitter beweert dat de Jonge Democraten 10.000 handtekeningen hebben binnengehaald, maar dat de inleverdatum voor de burgerinitiatieven inmiddels was verstreken. De secretaris en de

voorzitter zijn het erover eens dat de Jonge Democraten hun doel hebben bereikt, omdat ze hun standpunt onder de aandacht hebben gebracht. De voorzitter geeft aan dat 'Laat op stap' en 'Vrij uitgaan' acties zijn geweest van andere politieke jongerenorganisaties. Deze organisaties hebben niet als doel gehad een burgerinitiatief in te dienen, maar de mening van jongeren over te dragen.

De voorzitter en de secretaris van de Jonge Democraten beweren dat de jongeren achter 'Vrij op stap' staan, omdat ze niet willen dat de moeders bepalen hoe laat ze uitgaan. Drie inactieve jongeren zeggen dat ze geen voorstander zijn van het vervroegen van horecasluitingstijden. Deze jongeren zijn van mening dat het gezelliger is om laat op de avond uit te gaan. Twee van hen geven aan dat het belangrijk is dat jongeren een goede nachtrust hebben, omdat hun dagritme anders wordt verstoord. De moeders en de burgemeester van de Friese gemeente Kolummerland stellen dat de meningen van de jongeren verdeeld zijn. Sommige jongeren hebben hen verteld dat ze laat op de avond willen uitgaan. De meeste jongeren hebben hen echter laten weten dat ze vroeger willen uitgaan, zodat ze de volgende dag niet moe zijn. De moeders geven toe dat hun kinderen negatief hebben gereageerd op 'Vroeg op stap', omdat ze zich ervoor schaamden en ze erop zijn aangesproken door docenten en leeftijdsgenoten. Volgens de burgemeester en de journalist van de Metro zeggen jongeren niet tegen hun vrienden dat ze vroeger willen uitgaan, omdat ze dan niet stoer zijn en ze op hun kop krijgen. De beleidsmedewerker van de VVD en de landelijke woordvoerder van Koninklijke Horeca Nederland zijn het eens met deze uitspraak. Twee inactieve jongeren stellen dat ze met vrienden hebben gesproken over de burgerinitiatieven.

De moeders beweren dat jongeren onder de druk van hun vrienden steeds meer drinken. Eén inactieve jongere geeft aan dat ze voor het uitgaan indrinkt bij vrienden. De journaliste van de Volkskrant voegt daaraan toe dat jongeren ook aan alcohol kunnen komen als de horeca niet open is. De moeders zeggen dat er nauwelijks toezicht is op hoeveel alcohol jongeren gebruiken en dat jongeren zich niet bewust zijn van de gevolgen die het heeft voor hun geestelijke en lichamelijke gezondheid. De beleidsmedewerker vertelt hoe hij als jongere voor het eerst dronken thuis is gekomen en zijn ouders tegen hem hebben gezegd dat hij zo zelf kan ervaren hoe het is om dronken te zijn. Twee inactieve jongeren geven aan dat jongeren verantwoordelijk zijn voor hun alcoholgebruik. Eén van hen suggereert dat jongeren op zoek zijn naar uitdagingen en dat jongeren op zoek gaan naar de grens als ouders regels opleggen. Deze jongere is van mening dat jongeren er vanzelf achterkomen wat wel en niet goed voor hen is.

De journaliste van de Volkskrant stelt dat jongeren op de netwerksite 'Hyves' op een agressieve manier hebben laten weten dat ze niet willen dat de moeders bepalen hoe laat ze uitgaan. Volgens haar past de reactie van de jongeren bij hun leeftijd en is de reactie van de jongeren het gevolg van een mogelijke beperking van hun vrijheid. Een CDA-Kamerlid is van mening dat het initiatief van de Jonge Democraten niet serieus moet worden genomen, omdat het initiatief past bij de leeftijd van jongeren en niet massaal wordt gedragen.

De meningen van journalisten, bestuurders, actieve en inactieve jongeren zijn verdeeld over hoe jongeren staan tegenover het vervroegen van de horecasluitingstijden. Volgens de bestuurders en de meerderheid van de journalisten uiten jongeren hun mening op een niet maatschappelijk

verantwoorde manier, omdat ze jong zijn en niet buiten de groep willen vallen. Actieve jongeren willen zoveel mogelijk leeftijdsgenoten betrekken bij politiek, maar de helft van de inactieve jongeren geeft aan daaraan geen tijd te willen besteden. Inactieve jongeren lijken zich niet te willen zetten voor de burgerinitiatieven. Journalisten, bestuurders en actieve jongeren lijken daar geen verandering in te kunnen brengen.

6.3 Bestuurders

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan de rol die bestuurders hebben gespeeld bij de burgerinitiatieven. De perspectieven van journalisten, bestuurders, moeders, actieve en inactieve jongeren worden daarom beschreven.

De journaliste van NRC Handelsblad en de journalist van Metro zeggen dat ze niet weten of de politici rekening hebben gehouden met de burgerinitiatieven. De journaliste van de Volkskrant is van mening dat de politici zowel met de jongeren als met de moeders rekening moeten houden. De burgerinitiatieven hebben namelijk betrekking op het leven van jongeren en de politici kunnen de standpunten van de politieke jongerenorganisaties niet negeren. Daarnaast stelt ze dat het initiatief van de moeders massaal wordt gesteund en dat onderzoek heeft aangetoond dat te veel alcohol schadelijk is voor jongeren. De politici houden geen rekening met onderwerpen waarover ze moeilijk een standpunt kunnen innemen, dat zegt de journaliste van de Volkskrant.

Twee inactieve jongeren geven aan dat de politici niet naar hen hebben geluisterd, omdat de politici het overheidsbeleid niet hebben aangepast. De moeders zijn het daar gedeeltelijk mee eens, maar zeggen dat de politici hun initiatief serieus nemen. Een inactieve jongere zegt dat de politici rekening moeten houden met jongeren, omdat ze anders stemmen verliezen. De voorzitter spreekt zichzelf tegen door eerst te zeggen dat politici geen rekening hebben gehouden met jongeren, omdat het grootste gedeelte van de kiesgerechtigde bevolking bestaat uit ouderen en ze hun belangen behartigen. Daarna vertelt hij net als de secretaris over de voormalige landelijke voorzitter Jan Paternotte. Hij heeft voorgesteld de AOW-leeftijd te verhogen naar 67 jaar om het vergrijzingsprobleem op te lossen. D66 heeft het voorstel opgenomen in haar politieke programma. De voorzitter en de secretaris zijn het erover eens dat de politici behoren te luisteren naar jongeren, maar dat de politici dat niet altijd doen omdat ze andere dingen aan hun hoofd hebben of bepaalde voorstellen niet vallen onder hun takenpakket.

Het CDA-Kamerlid, de burgemeester en de beleidsmedewerker zijn het erover eens dat de politici rekening hebben gehouden met het initiatief van de moeders, omdat drie ministers het initiatief hebben opgenomen in hun alcoholbrieven. De burgemeester verklaart dat de alcoholbrieven beleidsnota's zijn waarin de ministers Ter Horst, Klink en Rouvoet maatregelen hebben vermeld die ingezet kunnen worden om alcoholmisbruik onder jongeren te verminderen. Volgens de burgemeester geeft één van deze maatregelen burgemeesters de bevoegdheid om op te treden tegen winkels die alcohol verkopen aan jongeren onder de zestien jaar. De burgemeester beweert dat de ministers

weinig reden hebben om rekening te houden met het initiatief van de moeders, omdat de gemeenten verantwoordelijk zijn voor het regelen van horecasluitingstijden. Hij geeft aan dat de landelijke overheid wel een landelijke richtlijn kan opstellen waaraan de gemeenten zich moeten houden.

De moeders en de journalisten van NRC Handelsblad en de Volkskrant geven aan dat twee bestuurders het initiatief van de moeders steunen. Volgens hen hebben het CDA-Kamerlid Joop Atsma en de burgemeester van Kolummerland de moeders wegwijs gemaakt in de politieke wereld door hen voor te stellen aan politici van verschillende politieke partijen. De burgemeester is van mening dat Koninklijke Horeca Nederland zich niet heeft gehouden aan haar beloftes. Tijdens een gesprek met de moeders heeft Koninklijk Horeca Nederland beloofd de notulen van het gesprek op te sturen. De burgemeester stelt dat het lang heeft geduurd voordat Koninklijke Horeca Nederland daarmee over de burg is gekomen en dat de notulen onvolledig waren. De journalist van Metro zegt dat Koninklijke Horeca Nederland begrip heeft voor het standpunt van de moeders, maar niets ziet in het vervroegen van de horecasluitingstijden. De journalist van Metro en één inactieve jongere stellen dat Koninklijke Horeca Nederland bang is dat horecaondernemers omzet mislopen. De woordvoerder beweert dat Koninklijke Horeca Nederland begrip heeft voor het standpunt van de moeders. Volgens hem is Koninklijke Horeca Nederland van mening dat het vervroegen van horecasluitingstijden er niet voor zorgt dat jongeren minder alcohol gebruiken. De woordvoerder zegt dat jongeren slechts vijftien procent van hun alcohol verkrijgen in de horeca. Hij geeft aan dat de veiligheid van jongeren in gevaar wordt gebracht door het vervroegen van de sluitingstijden, omdat de horeca niet verspreid over avond leegstroomt.

Eén inactieve jongere beweert dat politici de horecasluitingstijden willen vervroegen. De moeders brengen naar voren dat de landelijke overheid het liever aan de gemeenten overlaat. Ze zijn van mening dat burgemeesters geen voorstander zijn van het landelijk regelen van horecasluitingstijden, omdat ze dan minder bevoegdheden hebben. De beleidsmedewerker zegt dat de horecasluitingstijden niet landelijk geregeld kunnen worden, omdat er te veel ambtenaren en geld nodig zijn om te controleren of horecaondernemers zich daaraan houden. De moeders vertellen dat sommige burgemeesters de horecasluitingstijden hebben verruimd, zodat jongeren verspreid over de avond naar huis kunnen gaan. Daardoor gaan jongeren steeds later uit, omdat ze andere manieren hebben gevonden om hun avond op te vullen, bijvoorbeeld met een bijbaan of een hobby. De woordvoerder vertelt dat sommige horecaondernemers in het verleden eerder zijn dichtgegaan, maar dat ze daardoor omzet zijn misgelopen. De woordvoerder zegt dat de overheid ervoor moet zorgen dat ouders en jongeren worden voorgelicht en dat illegale keten of zuipschuren worden aangepakt.

De moeders laten zich negatief uit over de Tweede kamercommissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport, die zich heeft gebogen over hun initiatief nadat de moeders het hadden ingediend bij de Tweede Kamercommissie voor Verzoekschriften en Burgerinitiatieven. De beleidsmedewerker zegt dat de commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport gesprekken in het hele land heeft gehouden om te onderzoeken wat mensen vinden van het landelijk regelen van horecasluitingstijden. De leden van die commissie hebben de mensen aangewezen die hebben deelgenomen aan de gesprekken. De beleidsmedewerker merkt op dat de leden mensen hebben gekozen die het eens zijn

met hun standpunt. De moeders beweren dat niet alle betrokken partijen aanwezig waren bij de gesprekken, waardoor een vertekend beeld is ontstaan van de heersende mening.

De burgemeester suggereert dat de VVD en Partij voor de Vrijheid (PVV) niet achter het initiatief van de moeders staan. Hij noemt de PVV de partij voor de vrijheid en blijheid, omdat ze jongeren zelf wil laten bepalen hoe laat ze uitgaan. Volgens de burgemeester, de beleidsmedewerker en de journalisten van de Volkskrant en Metro is de VVD van mening dat ouders verantwoordelijk zijn voor hoe jongeren zich gedragen. De beleidsmedewerker verklaart dat de VVD en PVV elkaar vaak steunen, omdat ze dan genoeg stemmen hebben om een spoeddebat aan te vragen. Het CDA-Kamerlid en de journalisten van de Volkskrant en Metro beweren dat de PvdA en het CDA voor het initiatief van de moeders zijn, omdat deze politieke partijen van mening zijn dat de overheid moet bepalen hoe laat jongeren uitgaan. Volgens de moeders is de PvdA voorstander geweest van hun initiatief, maar is ze daar later op teruggekomen. De burgemeester vindt het vreemd dat de PvdA en de SP niet achter de moeders staan, omdat ze zich jaren lang hebben ingezet om het alcoholmisbruik onder jongeren te verminderen.

De burgemeester stelt dat het standpunt van de politieke partijen mede afhankelijk is van het standpunt dat hun jongerenorganisaties innemen. De voorzitter en de secretaris geven aan dat sommige jongerenorganisaties moeten overleggen met hun moederpartij voordat ze een standpunt kunnen innemen. Volgens de voorzitter en de secretaris geldt dat ook voor Rood, de jongerenorganisatie van de SP. Ze stellen dat de jongerenorganisaties van de VVD en D66 onafhankelijk zijn. Deze jongerenorganisaties mogen andere standpunten innemen dan hun moederpartij en mogen dat naar voren brengen in de media. De voorzitter merkt op dat de Jonge Democraten niet geheel financieel onafhankelijk zijn, omdat ze subsidie ontvangen van D66.

De journalisten en de jongeren zijn er niet over uit of bestuurders rekening hebben gehouden met de standpunten van de moeders en de jongeren. Ze zijn van mening dat de bestuurders de standpunten van de moeders en jongeren in acht behoren te nemen, maar geven aan dat bestuurders dat niet altijd doen. De meerderheid van de bestuurders stelt dat bestuurders wel rekening hebben gehouden met de moeders en de jongeren. De journalisten, de jongeren en de bestuurders zeggen dat de reactie van bestuurders afhankelijk is van de volgende factoren: hun politieke achtergrond, hun achterban, hun verantwoordelijkheden en hun onderlinge afspraken. De indruk wordt gewekt dat bestuurders niet duidelijk genoeg naar buiten hebben gebracht hoe ze tegenover de burgerinitiatieven staan en hoe ze tot hun standpunt zijn gekomen. Daardoor kunnen jongeren minder vertrouwen hebben in de bestuurders en minder reden hebben gehad om politiek actief te worden.

6.4 Journalisten

In deze paragraaf wordt ingegaan op de rol die journalisten hebben gespeeld bij de burgerinitiatieven. Dat wordt gedaan aan de hand van de perspectieven van bestuurders, journalisten, moeders, actieve en inactieve jongeren.

De journalisten en de bestuurders zijn van mening dat de media vaak hebben bericht over het initiatief van de jongeren en weinig over het initiatief van de moeders. De journalisten en de meerderheid van de bestuurders stellen dat de media verslag hebben gedaan van het initiatief van de moeders. Volgens hen komt dat doordat het initiatief van de moeders één van de weinige burgerinitiatieven is die zijn ingediend, een breed draagvlak heeft en het initiatief van de moeders betrekking heeft op het leven van jongeren. De moeders zeggen dat de media hen pas hebben benaderd nadat ze veel handtekeningen hadden verzameld.

De journalist van Metro en de journaliste van de Volkskrant zeggen dat de media voor- en tegenstanders aan het woord lieten. De voorzitter is van mening dat de media de burgerinitiatieven groter hebben gemaakt dan dat ze daadwerkelijk zijn. De secretaris, de burgemeester en de beleidsmedewerker geven aan dat de media objectief verslag hebben gedaan van de burgerinitiatieven. De burgemeester beweert dat de moeders continu hetzelfde verhaal hebben verteld en niet bepaalde aspecten aan het verhaal hebben toegevoegd of achterwege hebben gelaten, waardoor het verhaal onduidelijk wordt. De moeders geven toe dat ze in hun verhaal eerst de nadruk hebben gelegd op het vervroegen van de horecasluitingstijden en daarna op het alcoholgebruik onder jongeren, omdat de bestuurders daarin meer geïnteresseerd blijken te zijn.

De moeders beweren dat de kranten beter verslag hebben gedaan van de burgerinitiatieven dan de televisie, omdat ze bij een tv-programma geen controle hebben gehad over wat er is uitgezonden. De moeders brengen naar voren dat het tv-programma 'Netwerk' hen heeft geïnterviewd over hun initiatief. Ze stellen dat niet alle kanten van het verhaal aan bod zijn gekomen, omdat er maar een paar minuten van het interview is uitgezonden. Volgens hen bood 'Netwerk' haar excuses aan en beweerde ze dat dit voor het eerst in zes jaar voorgekomen was. De woordvoerder zegt dat Koninklijke Horeca Nederland de media gebruikt om haar boodschap naar anderen over te brengen. Hij stelt dat Koninklijke Horeca Nederland een goede relatie heeft met de media, omdat ze onderlinge afspraken hebben gemaakt over hoe de media verslag doen van Koninklijke Horeca Nederland.

Twee inactieve jongeren verklaren via de media informatie te hebben opgedaan over de burgerinitiatieven, terwijl twee andere inactieve jongeren aangeven niet via de media daarover te hebben gehoord. Eén actieve en één inactieve jongere beweren dat de media veel invloed hebben op de politiek. Eén inactieve jongere suggereert dat bestuurders rekening moeten houden met de media, omdat burgers via de media dezelfde soort politieke informatie ontvangen en aan de hand daarvan hun mening vormen. De voorzitter stelt dat de media ervoor hebben gezorgd dat de politiek dynamisch en populistisch is geworden. Met populistisch bedoelt hij dat er initiatieven zijn opgezet om

jongeren bij politiek te betrekken, zoals het tv-programma 'Coolpolitics'. De voorzitter zegt dat een dynamische politiek ervoor zorgt dat jongeren betrokken worden bij politiek, omdat de politieke taal eenvoudiger is en er meer thema's naar voren worden gebracht waarop bestuurders reageren. Daarnaast geeft de voorzitter aan dat jongeren minder vertrouwen hebben in bestuurders, omdat politici niet altijd hun beloftes nakomen. De voorzitter noemt als voorbeeld D66. Deze politieke partij heeft gezegd zich terug te trekken uit het Kabinet als het Nederlandse leger naar Uruzgan gaat. Dat heeft D66 alleen niet gedaan.

Journalisten en bestuurders zijn het erover eens dat de media vaak hebben bericht over het initiatief van de moeders en weinig over het initiatief van de Jonge Demcoraten. De actieve jongeren, de bestuurders, journalisten en moeders zijn verdeeld over hoe de media de burgerinitiatieven hebben verslaan. De helft van de inactieve jongeren heeft via de media geen informatie opgedaan over de burgerinitiatieven, die betrekking hebben op het leven van deze jongeren. Als ze daarvan kennis hadden genomen hadden gemotiveerd kunnen worden om politiek actief te worden.

6.5 Overige actoren

In deze paragraaf staat de rol centraal die de moeders hebben gespeeld bij de burgerinitiatieven. Aan de hand van de perspectieven van bestuurders, journalisten, moeders, actieve en inactieve jongeren wordt hiervan een beeld geschetst.

De journalisten van NRC Handelsblad en de Volkskrant beschrijven de moeders als ouders die betrokken, integer, aardig en amateuristisch zijn. De burgemeester zegt dat hij de moeders verteld heeft hoe ze moeten omgaan met de pers en welke bestuurders ze moeten benaderen, omdat ze niet weten hoe de politieke wereld werkt. De beleidsmedewerker zegt dat de moeders met hun initiatief alleen maar aandacht wilden krijgen. De journalisten van NRC Handelsblad en de Volkskrant geven aan dat het initiatief van de moeders veel aandacht heeft gekregen van de media en bestuurders, maar dat de moeders daarmee hun doel niet hebben bereikt. Volgens hen hebben de moeders zich zorgen gemaakt over de gezondheid van de kinderen. De moeders bevestigden dat. Ze hebben zichzelf tot doel gesteld de horecasluitingstijden te vervroegen, zodat jongeren (zoals hun kinderen) tot minder laat uitgaan. De woordvoerder beweert dat de moeders leven in een droomwereld, omdat ze zich niet realiseren dat de horeca niet de oorzaak is van het alcoholmisbruik onder jongeren.

De moeders zeggen dat ouders het goede voorbeeld moeten geven en jongeren moeten waarschuwen voor de gevaren van overmatig alcoholgebruik. De moeders stellen dat ouders vaak niet op de hoogte zijn van deze gevaren en daarover voorgelicht moeten worden. De woordvoerder is van mening dat de overheid daarvoor moet zorgen. De beleidsmedewerker suggereert dat de moeders er vanuit gaan dat ze altijd een beroep kunnen doen op de overheid. Hij geeft aan dat de overheid optreedt als ouders niet kunnen zorgen voor hun kinderen. Hij stelt dat ouders niet de moeite nemen om in de gaten te houden wat jongeren doen. Volgens hem zijn ouders verantwoordelijk voor het gedrag van jongeren.

De voorzitter beweert dat de moeders tegen de Volkskrant hebben gezegd dat hun kinderen indrinken onder hun toezicht. Daaruit maakt de voorzitter op dat de moeders hun verantwoordelijkheid als ouders niet op zich nemen. Hij stelt dat onderzoek heeft uitgewezen dat ouders vaak een oog dicht knijpen. Volgens hem moeten ouders jongeren op hun gedrag aanspreken. Twee inactieve jongeren zeggen dat ouders verantwoordelijk zijn voor het gedrag van jongeren. Eén van hen zegt dat ouders alleen verantwoordelijk zijn als jongeren jonger zijn dan achttien. Een andere inactieve jongere is van mening dat verantwoordelijkheid niet gebonden is aan leeftijd, omdat iedereen op verschillende leeftijden volwassen wordt. Twee inactieve jongere beweren dat jongeren verantwoordelijk zijn voor de alcohol die ze gebruiken, omdat ouders dat niet in de gaten kunnen houden. Jongeren drinken in bij vrienden en in keten of zuipschuren, volgens de moeders en één inactieve jongere.

Twee inactieve jongeren suggereren dat de relatie tussen ouders en jongeren in de loop van de tijd is veranderd. Toen moeders jong waren gingen ze vroeger uit en moesten ze zich houden aan meer regels, dat zeggen deze inactieve jongeren. Ze stellen dat hedendaagse jongeren later uitgaan en op zoek gaan naar de grens als ouders hen regels opleggen. De moeders zeggen dat ze vroeger minder tijd hadden om alcohol te drinken, omdat de horecatijden vroeger waren. De moeders wilden toen niet dat hun ouders bepaalden tot hoe laat ze mochten uitgaan. Eén inactieve jongere beweert dat jongeren lijken op hun ouders en dat hun relatie niet veranderd is.

De journaliste van NRC Handelsblad zegt dat sommige jongeren niet begrijpen waarom de moeders hun initiatief zijn gestart, omdat moeders een ander doel nastreven. Moeders willen de gezondheid van hun kinderen beschermen, terwijl jongeren plezier willen maken. Eén inactieve jongere geeft aan dat ze niet begrijpt waarom de moeders hun initiatief zijn gestart. Een andere inactieve jongere heeft daarvoor wel begrip, omdat haar moeder bezorgd is en opblijft totdat ze thuis komt van het uitgaan. Deze inactieve jongere stelt dat ze boos zou zijn als haar moeder een initiatief als 'Vroeg op stap' zou starten, omdat ze dan niet gezellig kan uitgaan. De moeders vertellen dat hun kinderen boos hebben gereageerd toen ze hun initiatief zijn gestart, omdat de kinderen zich schaamden en erop aan werden gesproken door docenten en leeftijdsgenoten. De moeders beweren dat het voor hen geen reden is geweest om te stoppen met hun initiatief, maar voor contactpersonen wel. De moeders zeggen dat ze verspreid over het land contactpersonen hebben gehad die informatie voor hen hebben doorgestuurd aan familie, vrienden en kennissen. De contactpersonen zijn daarmee gestopt, nadat hun kinderen zijn gepest over hun betrokkenheid bij het initiatief van de moeders.

De journaliste van de Volkskrant geeft aan dat de moeders niet blij waren met de negatieve reacties die ze via de e-mail van jongeren hebben ontvangen. De moeders zeggen dat ze niet zoveel negatieve reacties hebben gehad. Verder zeggen de moeders dat ze te laat waren met het oprichten van een stichting voor hun initiatief, waardoor ze moeite hadden met het bekostigen van hun activiteiten. De moeders suggereren dat de Jonge Democraten een voorsprong op hen hadden, omdat ze wel financiële middelen tot hun beschikking hadden, beter om konden gaan met nieuwe media en gebruik konden maken van een bestaand netwerk aan contacten.

De bestuurders, journalisten, moeders en jongeren zijn het er niet over eens wie de verantwoordelijkheid heeft voor het alcoholgebruik onder jongeren. Eén actieve jongere en één

bestuurder beweren dat de moeders hun verantwoordelijkheid proberen te ontlopen. Eén inactieve jongere en de moeders stellen dat jongeren niet begrijpen waarom de moeders hun initiatief hebben opgezet en dat jongeren boos zijn op de moeders. De indruk wordt gewekt dat jongeren niet willen dat de moeders en de bestuurders zich bemoeien met hoe laat ze uitgaan. Bij jongeren kan deze bemoeienis overkomen als een bedreiging voor de leuke tijd die ze hebben tijdens het uitgaan en een reden vormen om politiek actief te worden.

6.6 Conclusie

Twee moeders zijn het initiatief 'Vroeg op stap' gestart. De bestuurders van de Jonge Democraten hebben met een groep actieve jongeren daarop gereageerd door het initiatief 'Vrij op stap' te starten. De journalisten en politici hebben een positief beeld van de actieve jongeren, maar in het beeld dat de journalisten van de situatie rondom de burgerinitiatieven naar buiten brengen heeft het initiatief van de moeders een prominente plaats ingenomen. Het beeld dat de moeders schetsen van uitgaande jongeren is negatief: deze jongeren zeggen niet tegen hun vrienden over dat ze vroeger willen uitgaan, omdat ze zich schamen voor hun mening. De journalisten hebben het beeld van de moeders over uitgaande jongeren overgenomen, omdat de moeders met hun ingediende initiatief een interessanter verhaal hebben dan de bestuurders van de Jonge Democraten. Met dat verhaal hebben de journalisten een groot publiek kunnen aantrekken. De politici hebben hun standpunten afgestemd op het beeld dat de journalisten hebben van uitgaande jongeren, omdat de politici alleen contact hebben gehad met een kleine groep actieve jongeren.

De politici zetten uitgaande jongeren neer als jongeren die niet voor zichzelf kunnen opkomen en zich laten beïnvloeden door de mening van vrienden. Ze bevestigen het beeld dat de Jonge Democraten-bestuurders hebben van andere uitgaande jongeren. Volgens de Jonge Democraten-bestuurders hebben uitgaande jongeren geen kennis van de politieke wereld en weten deze jongeren niet hoe ze politiek actief moeten worden. De Jonge Democraten-bestuurders hebben begrip voor de standpunten die de politici innemen en de politici nemen houden rekening met het standpunt van de Jonge Democraten-bestuurders. De Jonge Democraten en de politici steunen elkaar, omdat ze contact met elkaar houden. Dat leidt echter tot een eenzijdig perspectief van jongeren, omdat de politici en de Jonge Democraten-bestuurders de situatie rondom de burgerinitiatieven waarnemen vanuit een politiek georiënteerd perspectief.

De journalisten, de politici en de Jonge Democraten hebben dus een negatief beeld van uitgaande jongeren, waardoor de indruk wordt gewekt dat deze jongeren politiek inactief zijn geweest in de situatie rondom de burgerinitiatieven. Dat is tegengesteld aan het beeld dat de Jonge Democraten-bestuurders met hun initiatief naar voren hebben willen brengen van de uitgaande jongeren. Volgens de Jonge Democraten-bestuurders staan de uitgaande jongeren achter hun initiatief en hebben de uitgaande jongeren in totaal 10.000 handtekeningen gezet. Een deel van de politici geeft aan dat de meeste uitgaande jongeren vroeger willen uitgaan en voor het initiatief van

de moeders zijn. De indruk wordt gewekt dat de Jonge Democraten-bestuurders met hun initiatief niet de mening van alle uitgaande jongeren vertegenwoordigden en dat niet alle uitgaande jongeren door hun initiatief betrokken zijn geraakt bij politiek.

De burgerinitiatieven van de moeders en de Jonge Democraten-bestuurders hebben geleid tot het beeld dat uitgaande jongeren onbetrokken zijn. Dat is opmerkelijk, want de situatie rondom de burgerinitiatieven kan ook anders worden geïnterpreteerd. Een groep jongeren heeft immers haar stem laten horen door een initiatief te starten en handtekeningen te zetten.

7. Conclusie en discussie

In paragraaf 7.1 wordt de onderzoeksvraag van deze scriptie beantwoord. De vraag die centraal stond in dit onderzoek is:

Onder welke omstandigheden worden jongeren politiek actief en welke rol spelen media en bestuurders daarbij?

Daarna wordt bestaand onderzoek vergeleken met de conclusies van het empirisch onderzoek in paragraaf 7.2. In paragraaf 7.3 worden discussiepunten en aanbevelingen voor vervolgonderzoek naar voren gebracht.

7.1 Conclusie

In 2007 zijn jongeren op verschillende momenten politiek actief geworden. Het meest recente moment waren de demonstraties tegen de 1040-urennorm. Het LAKS heeft gesignaleerd dat jongeren ontevreden waren over de maatregelen die scholen invoerden om de 1040-urennorm te halen. Voorbeelden daarvan zijn de uren dat jongeren met velen in klaslokalen zaten zonder gekwalificeerde begeleiding. Het LAKS en daarmee ook de actieve jongeren hebben de ontevredenheid onder de aandacht gebracht bij de media en bestuurders. De voorzitter van het LAKS, Sywert van Lienden, heeft daarbij het woord gevoerd. Hij heeft de ontevredenheid van jongeren een persoonlijk gezicht gegeven waardoor journalisten, bestuurders en inactieve jongeren zich daarbij iets konden voorstellen. Het tweede moment ging over het samenscholingsverbod dat de gemeente Utrecht invoerde in de wijk Kanaleneiland. Dat heeft de gemeente gedaan naar aanleiding van confrontaties tussen jongeren uit die wijk en een tv-ploeg. Het samenscholingsverbod is voor de gemeente de enige manier geweest om op te treden tegen criminele en overlastgevende jongeren. Bij het derde moment startten twee Friese moeders het burgerinitiatief 'Vroeg op stap'. De moeders hebben gepleit voor het vervroegen van de horecasluitingstijden zodat jongeren minder alcohol drinken. Kort daarna hebben de Jonge Democraten namens andere uitgaande jongeren het burgerinitiatief 'Vrij op stap' opgezet. Met het initiatief hebben de Jonge Democraten voorgesteld de horecatijden vrij te laten. Andere uitgaande jongeren hebben hun steun betuigd door het plaatsen van zo'n 10.000 handtekeningen.

Bij de situatie rondom de 1040-urennorm heeft het LAKS (en daardoor ook de actieve jongeren) regelmatig contact gehad met de bestuurders in de hoop de beslissingen van de bestuurders te beïnvloeden. De bestuurders hebben via de actieve jongeren geprobeerd hun standpunt over te brengen op andere demonstrerende jongeren. Bij de situatie rondom de burgerinitiatieven hebben de Jonge Democraten en daardoor ook de actieve jongeren begrip getoond

voor de standpunten die de bestuurders hebben ingenomen en de bestuurders hebben het standpunt van de actieve jongeren in acht genomen. In beide situaties hebben bestuurders een positief beeld van de actieve jongeren. De bestuurders zijn alleen in aanraking gekomen met een kleine groep actieve jongeren en weten niet wat er leeft onder andere demonstrerende en uitgaande jongeren. De bestuurders en de actieve jongeren nemen de situaties waar vanuit een politiekgeoriënteerd perspectief. Het is niet zeker of het LAKS en de Jonge Democraten de mening van inactieve of demonstrerende en uitgaande jongeren hebben vertegenwoordigd, omdat de inactieve jongeren minder in aanraking komen met politiek dan de actieve jongeren. In de situatie rondom het samenscholingsverbod vinden buurtjongeren dat er een grote afstand is tussen hen en de bestuurders. De bestuurders komen nauwelijks in contact met de buurtjongeren, waardoor de bestuurders niet weten wat er leeft onder de buurtjongeren. In de situaties rondom de urennorm, de burgerinitiatieven en het samenscholingsverbod hadden bestuurders de media nodig om zich een beeld te kunnen vormen van wat de inactieve jongeren bezighoudt. De bestuurders konden daar via de actieve jongeren niet achterkomen, omdat ze alleen contact hebben met een kleine groep (actieve) jongeren.

Net als de bestuurders, hebben de journalisten die betrokken zijn geweest bij de situaties rondom de burgerinitiatieven en de urennorm, een positief beeld van de actieve jongeren. Van de andere demonstrerende en uitgaande jongeren hebben journalisten een negatief beeld. Ze zetten deze jongeren neer als jongeren die niet weten waarom ze hebben gedemonstreerd en die zich te veel schamen om hun vrienden te vertellen dat ze vroeger willen uitgaan. De journalisten die betrokken zijn geweest bij de burgerinitiatieven hebben dat negatieve beeld overgenomen van de moeders, omdat ze het idee hebben dat ze met dat beeld een groot publiek kunnen aantrekken. In de situatie rondom het samenscholingsverbod hebben de journalisten een deel van de jongeren uit Kanaleneiland neergezet als criminele en overlastgevende jongeren. De journalisten bevestigden de afstand die de buurtjongeren voelden tussen hen en bestuurders. In de situaties rondom de urennorm, de burgerinitiatieven en het samenscholingsverbod hebben de bestuurders het negatieve beeld overgenomen dat journalisten hebben van inactieve jongeren. Het negatieve beeld dat de journalisten hebben geschetst van inactieve jongeren sloot aan bij het negatieve beeld dat bestuurders al hadden van inactieve jongeren. De bestuurders waren namelijk van mening dat inactieve jongeren niet geïnteresseerd zijn in politiek, de media niet in de gaten houden en het verschil niet weten tussen goed en fout.

In de situaties rondom de urennorm en de burgerinitiatieven maakten de journalisten en bestuurders onderscheid tussen actieve en inactieve jongeren. Van de actieve jongeren, die zich hebben verenigd in jongerenorganisaties, hebben de journalisten en bestuurders een positief beeld. Dat is niet het geval in de situatie rondom het samenscholingsverbod. In deze situatie is het verschil tussen actieve en inactieve (buurt)jongeren minder duidelijk zichtbaar. Dat kan komen doordat de situatie zich afspeelt op regionaal niveau. Bij de situaties rondom de urennorm en de burgerinitiatieven heeft de stem van demonstrerende en uitgaande jongeren een persoonlijk gezicht gekregen door de landelijke besturen van jongerenorganisaties en niet door regionale afdelingen.

Daarnaast zijn actieve en inactieve (buurt)jongeren samen opgegroeid in Kanaleneiland en komen ze elkaar daar tegen, waardoor ze moeilijker van elkaar te onderscheiden zijn.

In de situaties rondom de 1040-urennorm, de burgerinitiatieven en het samenscholingsverbod hebben de journalisten en bestuurders naast hun negatieve beeld van inactieve jongeren weinig aandacht besteed aan alternatieve interpretaties van de situaties. De bestuurders hebben alleen contact met een kleine groep actieve jongeren en weten niet wat er leeft onder de grote groep inactieve jongeren. De bestuurders leggen geen contact met inactieve jongeren, maar zoeken naar informatiebronnen die hun negatieve beeld van inactieve jongeren bevestigen. Voorbeelden van die bronnen zijn de media en de kleine groep actieve jongeren. Op verschillende momenten zijn groepen inactieve jongeren politiek actief geworden. Hierdoor is het negatieve beeld dat de bestuurders en journalisten al hadden van inactieve jongeren niet veranderd. Dat kan komen doordat de bestuurders en journalisten al contact onderhouden met de actieve jongeren die zich hebben verenigd in jongerenorganisaties. Ze verwachten van deze jongerenorganisaties dat ze ook de mening vertegenwoordigen van andere inactieve jongeren.

7.2 Discussie

Een gedachte waarop een groot aantal wetenschappers (zoals Bennett, 1997) voortborduren is dat jongeren politiek inactief zijn. Volgens deze wetenschappers hebben jongeren weinig vertrouwen in het politieke systeem en gaan ze er vanuit bestuurders niet naar hen luisteren. Ze trekken de politieke inactiviteit van jongeren verder door. Jongeren zouden massaal niet-betrokken zijn bij politiek. O'Toole, Marsh en Jones (2003) zijn voorbeelden van wetenschappers die kritiek uiten op deze gedachte. Ze stellen dat sommige wetenschappers de conclusie trekken dat jongeren politiek inactief zijn, omdat ze een te beperkte definitie hanteren van politieke participatie. Deze wetenschappers schetsen een evaluatief beeld van jongeren en zien minder voor de handliggende politieke activiteiten, zoals demonstreren en het verzamelen van handtekeningen, niet als een politiek actieve houding. Aalberts (2006) geeft aan dat sommige wetenschappers een ideaal type burgers voor ogen hebben waar jongeren niet aan voldoen. Aalberts stelt dat een beschrijvend beeld beter geschikt is, omdat jongeren volgens dat beeld in verschillende mate politiek actief kunnen worden. Jongeren kunnen zich dus op bepaalde momenten inzetten voor politieke activiteiten.

In dit onderzoek kwam naar voren dat een groot aantal jongeren bij de 1040-urennorm en de burgerinitiatieven hun stem hebben laten horen door te demonstreren en handtekeningen te verzamelen. Jongeren kunnen zich dus wel inzetten voor politieke activiteiten, maar doen op minder voor de handliggende manieren en op bepaalde momenten. Net zoals een groot aantal wetenschappers, hebben de journalisten en bestuurders een negatief beeld van de meeste jongeren. Ze zetten deze jongeren neer als politiek inactief. Het beeld van de journalisten en bestuurders is evaluatief: jongeren zijn politiek actief of inactief. In dit onderzoek is gekozen voor een beschrijvend

beeld, omdat dan de verschillende manieren waarop en de mate waarin jongeren politiek actief worden in acht worden genomen.

Aalberts (2006) suggereert dat jongeren monitorende burgers zijn die informatie van de media gebruiken om een beeld te krijgen van wat er in hun omgeving gebeurt. Volgens deze omschrijving komen jongeren alleen in actie als ze het idee hebben dat hun belangen worden bedreigd. Schudson (1999) zegt dat jongeren niet hoeven te weten wat politieke onderwerpen inhouden, maar wel voldoende informatie moeten hebben om te weten wanneer ze hun stem moeten laten horen. Aalberts brengt naar voren dat jongeren inactief kunnen overkomen. Dat komt doordat het scannen van de omgeving bij jongeren onderdeel is van een onbewust proces, waarbij hun intuïtie bepaalt welke onderwerpen belangrijk genoeg zijn om politiek actief voor te worden.

Bij de 1040-urennorm en de burgerinitiatieven zijn dus een groot aantal jongeren politiek actief geworden. Het is echter onduidelijk wat de reden is dat deze (inactieve) jongeren politiek actief zijn geworden. Uit de bestudeerde situaties kan wel worden opgemaakt dat inactieve jongeren signalen hebben opgepikt over de 1040-urennorm, de burgerinitiatieven en het samenscholingsverbod. In de situaties rondom de 1040-urennorm en de burgerinitiatieven kunnen inactieve jongeren zich net als monitorende burgers een beeld hebben gevormd van hun omgeving. Daarnaast konden ze de indruk krijgen dat hun belangen werden bedreigd en daarom hebben ze hun stem laten horen door te demonstreren en handtekeningen te zetten. In de situatie rondom het samenscholingsverbod kwamen de buurtjongeren inactief over. De buurtjongeren namen een afstand waar tussen hen en de bestuurders, waardoor ze waarschijnlijk te weinig vertrouwen hadden om hun betrokkenheid om te zetten in een politiek actieve houding zoals demonstreren. Toch kunnen buurtjongeren net als monitorende burgers hun omgeving hebben gescand op het voordoen van bedreigingen, omdat het bij hen onderdeel is van een onbewust proces.

Volgens bestaand onderzoek krijgen jongeren in hun leefomgeving in grote mate te maken met media en in mindere mate met bestuurders. Jongeren gebruiken media als politieke informatiebronnen. De politieke informatie die jongeren via de media ontvangen is vaak negatief, omdat de media met dit soort informatie een groot publiek kunnen aantrekken en meer advertentie-inkomsten kunnen binnen krijgen (Hairong, 2002). Jongeren besteden meer aandacht aan negatieve berichten, omdat ze dan het idee hebben dat hun belangen worden bedreigd (Aalberts, 2006). Daarnaast hebben jongeren de voorkeur voor onderwerpen die direct betrekking hebben op hun leven, omdat ze zich daarmee kunnen identificeren (Stevens, 2004). Voorbeelden daarvan zijn onderwerpen die zich op regionaal niveau afspelen (Henn e.a., 2002; Henn e.a., 2005). Een groot deel van de jongeren heeft het idee dat bestuurders ver afstaan van hun leefwereld (Aalberts, 2006). Dat komt doordat bestuurders alleen in aanraking komen met jongeren die lid zijn van (politieke) jongerenorganisaties. Dat is een kleine groep actieve jongeren. De bestuurders gebruiken media om te weten te komen wat er leeft onder een groot deel van de jongeren en om hun standpunt over te brengen op deze jongeren.

Bij de 1040-urennorm en de burgerinitiatieven hebben een groot deel van de jongeren gedemonstreerd en handtekeningen gezet. De 1040-urennorm en de burgerinitiatieven zijn

onderwerpen die betrekking hebben op het leven van jongeren en daarmee kunnen jongeren zich identificeren. Daarnaast hebben journalisten negatief bericht over de situaties rondom de 1040-urennorm en de burgerinitiatieven. De indruk wordt gewekt dat demonstrerende en uitgaande jongeren meer aandacht hebben besteed aan onderwerpen over de 1040-urennorm en burgerinitiatieven, en dat ze het idee hebben gehad dat hun belangen werden bedreigd. Verder is in dit onderzoek naar voren gekomen dat bestuurders het negatieve beeld hebben overgenomen dat journalist hebben van demonstrerende jongeren, uitgaande jongeren en buurtjongeren. De bestuurders hebben alleen contact met een kleine groep actieve jongeren die zich verenigd hebben in jongerenorganisaties en weten niet er leeft onder de grote groep inactieve jongeren. Ze hebben geen contact gelegd met inactieve jongeren, maar zijn op zoek gegaan naar informatiebronnen, zoals de media, die hun beeld van inactieve jongeren bevestigen. Een groot aantal (inactieve) jongeren zijn politiek actief geworden, maar dat heeft het negatieve beeld dat bestuurders en journalisten hebben van inactieve jongeren niet veranderd. Het contact dat bestuurders en journalisten hebben met jongerenorganisaties lijkt voor hen voldoende te zijn, omdat deze organisaties de mening van andere inactieve jongeren zouden moeten vertegenwoordigen.

7.3 Beperkingen

In deze paragraaf worden verschillende discussiepunten en aanbevelingen voor vervolgonderzoek naar voren gebracht.

Aan de hand van de perspectieven van bestuurders, journalisten, actieve en inactieve jongeren zijn drie momenten beschreven waarop jongeren politiek actief zijn geworden. Daaruit kan worden opgemaakt vanuit welke perspectieven er tegen de situaties rondom de urennorm, de burgerinitiatieven en het samenscholingsverbod worden aangekeken. De situaties zijn beschreven, omdat dit een explorierend onderzoek is naar het verschijnsel dat jongeren op bepaalde momenten massaal politiek actief worden. Dat betekent dat er uitspraken gedaan kunnen worden over de omstandigheden waaronder jongeren politiek actief worden, maar niet over oorzaak-gevolgrelaties. Nader onderzoek zal dus moeten uitwijzen hoe jongeren politiek actief zijn geworden.

De resultaten van dit onderzoek kunnen alleen worden gebruikt om uitspraken te doen over de casestudies die in dit onderzoek zijn bestudeerd. Dat betekent dat het niet zeker is of de perspectieven van bestuurders, journalisten, actieve en inactieve jongeren van toepassing zijn op andere situaties. De situaties die in dit onderzoek zijn bestudeerd zijn aan de hand van kenmerken zoals niveau en bereik op elkaar afgestemd. De situatie, die plaatsvond op regionaal niveau en een groot bereik had, is niet opgenomen in de selectie van casestudies.

Andere opmerkingen die geplaatst kunnen worden bij dit onderzoek gaan over de selectie van media en jongeren. Van de media zijn alleen kranten onderzocht, vanwege de beperkte beschikbare tijd. Deze beperking kan invloed hebben gehad op de resultaten, omdat ieder medium informatie

anders presenteert. Daardoor kunnen verschillende beelden zijn geschetst van de situaties en de omstandigheden waaronder jongeren politiek actief worden. Voor vervolgonderzoek wordt aangeraden verschillende media te betrekken, zodat nagegaan kan worden welke rol het soort medium speelt bij het beeld dat geschetst wordt van jongeren.

Bij de situatie rondom het samenscholingsverbod was het verschil tussen de actieve en inactieve jongeren niet duidelijk zichtbaar. Deze jongeren zijn opgegroeid in Kanaleneiland en komen elkaar daar tegen. Dat kan invloed hebben gehad op wat de (buurt)jongeren hebben verteld tijdens interviews. Daarnaast is dezelfde groep inactieve jongeren geïnterviewd over hun betrokkenheid bij de situaties rondom de 1040-urennorm en de burgerinitiatieven, omdat deze situaties zich op landelijk niveau afspeelden en er een beperkte hoeveelheid tijd beschikbaar was. De houding die deze groep jongeren had tegenover de urennorm kan van invloed zijn geweest op de houding die de groep had tegenover de burgerinitiatieven. Daardoor heeft deze groep misschien minder gevarieerde antwoorden gegeven op de vragen die zijn gesteld tijdens de interviews.

Uit de interviews met de inactieve jongeren, die betrokken zijn geweest bij de situatie rondom de 1040-urennorm, kan niet worden opgemaakt of ze waren geïnformeerd over de urennorm. De bestuurders geven echter aan dat de inactieve jongeren niet wisten waarvoor ze precies demonstreerden en wat de 1040-urennorm inhield. De indruk wordt gewekt dat de groep inactieve jongeren, die is geïnterviewd voor dit onderzoek, niet geheel representatief is voor de inactieve jongeren die te maken hebben gekregen met de 1040-urennorm. Nader onderzoek zal moeten uitwijzen of het beeld klopt dat de bestuurders hebben van de inactieve of demonstrerende jongeren.

Literatuur

Aalberts, C. 2006. *Aantrekkelijke politiek?* Apeldoorn: Het Spinhuis.

Akker, J. van den. & Kiene, A. 23 november 2007. MSN: 'Staak, na de kleine pauze'. *De Volkskrant*: 1.

Baal, M. van & Mares, A. 2002. Stemmen of niet stemmen. *Thema*, 1-3.

Bennett, S. E. 1997. Why young Americans hate politics, and what we should do about it. *Political Science and Politics*, 30 (1), 47-53.

Berg, G. van den. 1997. *Being young in the Netherlands*. Utrecht: Netherlands Institute for Care and Welfare Press.

Beus, J. de. 2001. *Een primaat van politiek*. Rede bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar. Universiteit van Amsterdam/ Politicologie.

Centraal Bureau voor de Statistiek. 2003. Vrije tijd. *Jeugd 2003, cijfers en feiten*, 111-127.

Corbin, J. & Strauss, A. 1990. Ground theory research: procedures, canons, and evaluative criteria. *Qualitative Sociology*, 13 (1), 3-21.

Dales, G. 6 oktober 2007. De liefde moet wel van twee kanten komen. *NRC Handelsblad*: 13.

Eisenhardt, K. M. 1989. Building theories from case study research. *Academy of management review*, 14 (4), 532-550.

Eisenhardt, K.M. & Graebner, M.E. 2007. Theory building from cases: opportunities and challenges. *Academy of Management Journal*, 50 (1), 25-32.

Gillissen, H. & Drie, J. van. 2007. *Ophouden met dat institutionele gezeur*. Masterthesis. Erasmus Universiteit Rotterdam/ Media & Journalistiek.

Goulding, C. 1998. Grounded theory: the missing methodology on the interpretivist agenda. *Qualitative Research*, 1 (1), 50.

Hairong, I. 2002. Advertising media. In: *Encyclopedia of Advertising*. Chicago: Fitzroy Dearborn Publishers.

Hansen, A., Cottle, S., Negrine, R. & Newbold, C. 1998. *Mass communication research methods*. Hampshire: Palgrave.

Henn, M., Weinstein, M. & Wring, D. 2002. A generation apart? Youth and political participation in Britain. *British Journal of Politics and International Relations*, 4 (2), 167-192.

Henn, M., Weinstein, M. & Forrest, S. 2005. Uninterested youth? Young people's attitudes towards party politics in Britain. *Political Studies*, 53 (13), 556-578.

Hooghe, M., Stolle, D. & Stouthuysen, P. 2004. Head start in politics. *Party Politics*, 11 (2), 193-212.

Iyengar, S. & Jackman, S. 16-18 november 2003. *Technology and politics: incentives for youth participation. Prepared for presentation at the international conference on civic education research.* <http://pcl.stanford.edu/common/docs/research/iyengar/2003/youthincentives.pdf>. Geraadpleegd 8 mei 2008

Jongeren Milieu Actief. 2008. Campagne – archief Stop Fout Vlees. Campagne Stop Fout Vlees 2006 – 2007. <http://www.jma.org/index.php?p=210>. Geraadpleegd 19 november 2008.

Kastermans, T. 2007. Middelbare scholen staken. *Geheugen van Almere*, november 2008. <http://www.geheugenvanalmere.nl/attachment-2817-nl.html>. Geraadpleegd 14 februari 2009

LAKS. 2007. Landelijke Acties! – Update. *Stop 1040! Nieuws*. <http://stop1040.nl/2007/11/23/landelijke-acties-2>. Geraadpleegd 31 augustus 2008.

Livingstone, S., Bober, M. & Helsper, E. J. 2005. Active participation or just more information? *Information, Communication & Society*, 8 (3), 287-314.

Milieudefensie. 2008. Nederland zegt stop fout vlees. Over deze campagne. <http://www.stopfoutvlees.nl/page/over/>. Geraadpleegd 19 november 2008.

O'Toole, T., Marsh, D. & Jones, S. 2003. Political literacy cuts both ways: the politics of non-participation among young people. *The Political Quarterly*, 349-360.

Pancer, S.M., Pratt, M., Hunsberger, B. & Alisat, S. 2007. Community and political involvement in adolescence: what distinguishes the activists from the uninvolved? *Journal of Community Psychology*, 35 (6), 741-759.

Roberts, D.F. 2000. Media and youth: access, exposure, and privatization. *Journal of Adolescent Medicine*, 278, 8-14.

Schudson, M. 1999. *Good citizens and bad history: today's political ideals in historical perspective*. Conferentie 'The transformation of civic life'. Middle Tennessee State University. 1-23.

SP Rood Amsterdam. 27 juli 2008. Rood kraakt samen met Dwars en studenten tegen verkrotting in de Pijp. http://rood.amsterdam.sp.nl/bericht/27277/080727-rood_kraakt_samen_met_dwars_en_studenten_tegen_verkrotting_in_de_pijp.html. Geraadpleegd 24 november 2008.

SP Rood. 30 november 2007. 15.000 demonstranten voor beter onderwijs. <http://rood.sp.nl/nieuws/id/662>. Geraadpleegd 15 februari 2009.

Stevens, F. 2004. Jeugd en media. Media als verlengstuk van het dagelijks leven. In: D. Burssens et al. (red.). *Jeugdonderzoek belicht. Voorlopig syntheserapport van wetenschappelijk onderzoek naar Vlaamse kinderen en jongeren 2000-2004*. Ongepubliceerd onderzoeksrapport, K.U.Leuven, VUB & UGent.

Voerman, G. 13 april 2005. Persbericht 3: Jongerenorganisaties van politieke partijen boekten in 2004 winst. <http://www.rug.nl/dnpp/informatie/persber/pers3/index>. Geraadpleegd op 26 november 2008.

Walgrave, S. & Van Aelst, P. 2006. The contingency of the mass media's political agenda setting power: toward a preliminary theory. *Journal of Communication*, 56 (1), 88-109.

Wilkinson, H. 1996. But will they vote? The political attitudes of young people. *Children and Society*, 10 (3), 242-244.

IJzendoorn, M. H. van. 1989. Moraliteit en politieke attitudes bij jongeren. Een bijdrage aan de politieke pedagogiek. *Pedagogisch Tijdschrift*, 14 (1), 24-34.

November 2007

Leerlingen van de Almeerse middelbare scholen staken en trekken naar het stadhuis om te protesteren tegen het aantal verplichte uren van 1040 per jaar. De politie houdt elf té enthousiaste actievoerders aan.
Foto: Studio Kastmans